Franjinim stopama

Široki Brijeg, prosinac 2024. | Broj 4 (53) | Cijena 3 KM
List Franjevačkog svjetovnog reda i štovatelja svetog Franje

List Franjevačkoga svjetovnog reda i štovatelja sv. Franje

Broj 4 (53), godište XIV.
UTEMELJITELJ I NAKLADNIK: Vijeće mjesnog bratstva Franjevačkoga svjetovnog reda Široki Brijeg
GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA: Marija Zelenika
UREDNIČKO VIJEĆE: fra Dane Karačić, Božica Lončar, Mirela Lovrić, Ana Naletilić, Ana Marić, Matea Soldo i Marija Zelenika
SURADNICI: fra Renato Galić, fra Nikola Jurišić, fra Ante Marić, fra Danijel Nikolić, fra Mladen Rozić, fra Josip Vlašić, s.Dominika Anić, Marija Brbor, Ivanka Brekalo, Željko Bušić, Josipa Glavina, Marija Ivanković, Lucijana Kožul, Zoran Kolobara, Dragana Lasić, Ivana Mikulić, Lucija Naletilić, Magdalena Primorac Kvesić, Marko Sesar, Antonija Stojanovski, Damir Šiljeg, Ivana Vidović, Magdalena Vukoja, Antonia Primorac.
TEOLOŠKA REDAKTURA: fra Dane Karačić
LEKTURA: Mirela Lovrić i Ana Naletilić
GRAFIČKA PRIPREMA: Helena Lasić
TISAK: Logotip, Široki Brijeg
ADRESA UREDNIŠTVA: A. Stepinca 14, Široki Brijeg
E –MAIL: stopamafranjinim@gmail.com

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi „mučenik“, „mučeništvo“, „čudesa“ i slično imaju u ovom listu samo vrijednost ljudskog svjedočenja. List Franjinim stopama je upisan u registar javnih glasila u Ministarstvu prosvjete, znanosti, kulture i športa Županije Zapadnohercegovačke, pod rednim brojem 20., stranica 0020, dana 6. travnja 2011. Svoje dobrovoljne priloge za potporu listu Franjinim stopama možete slati na račun: Franjevački samostan Uznesenja BDM Podračun Franjevačkoga svjetovnog reda Unicredit Bank d.d. Mostar br. 3382202257080158

Iz sadržaja

4 Čovjek i Bog – od običnog do čudesnog
6 Duha ne trnite!
8 Ako su mogli oni, zašto ne bismo mogli i mi?
9 Uporaba zvona u slavlju euharistije
11 A Ona i dalje čeka…
12 Život - poziv na povjerenje
14 Odgoj za malenost i poniznost
16 Svetog Djeteta svjetlo i blizina / Tko nas je i kako uvjerio da kladionice nisu zlo?
20 Budi što jesi
22 Kršćanstvo je radost
24 Božićna ponoćka 1992. i 1993.
26 Čuvaš li svoju karizmu?
29 Znam da nisam zakasnila
31 Imala je prepoznatljivu uravnoteženost
34 Louis i Zélie Martin – bračni par svetaca
36 X. Opomena: O kažnjavanju tijela
38 Veličina čovjeka očituje se u malenosti
40 Nacionalno hodočašće u Kraljevu Sutjesku
41 Održan XVII. generalni kapitul Franjevačkog svjetovnog reda u Rimu
42 Područni seminar trajne formacije OFS-a Hercegovine
43 Seminar za članove vijeća i duhovne asistente bratstava OFS-a u Hercegovini
44 Kapitul franjevačkih jubileja
45 Sastanak novog Nacionalnog povjerenstva za formaciju OFS-a BiH
46 Održan obiteljski vikend na Buškom jezeru
47 Tribina: Što muči našu djecu?
48 Hodočašće OFS-a Čitluk u Rim
49 Trajni i prvi zavjeti u OFS-u Široki Brijeg
50 Duhovna „generalka“
51 Primamo upravo kada dajemo
52 fra Fabijan Kordić (1890. – 1945.)
53 Kršteni / Vjenčani / Umrli
54 Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda Hercegovine
58 Relikvije sv. Franje u Hercegovini
60 Primanje u postulaturu / Đakonsko ređenje
61 Framafest
62 Doša smak svita s crnin petkon

Uvodnik

Braćo i sestre, naši dragi čitatelji, na dobro vam došao Božić i sveto porođenje Isusovo!

Pred vama je božićni broj našeg i vašeg lista Franjinim stopama. Božić je blagdan koji zauzima posebno mjesto u srcu svakog vjernika. Posebno u današnjem vremenu, kada se želi to vrijeme udaljiti od Isusa, mislim da trebamo promatrati djecu. Zastati dok oni promatraju jaslice, malog Isusa u njima, promotriti njihovu radost. To je radost kakvu i mi trebamo imati za Božić – radovati se rođenju malog Isusa. Radovati se njegovom dolasku među nas, njegovom dolasku u naše živote i našu svakodnevicu.

Pripremajući ovaj broj razmišljali smo o Isusu. Najveće čudo koje je Isus učinio za nas je ono čudo koje on svaki dan čini za nas, a to je čudo Euharistije. Isus se svakodnevno daruje nama u otajstvu kruha i vina. Kruh je svakodnevna hrana čovjeku potrebna za život, za preživljavanje. I Isus se daruje nama. Razmišljajući o naslovnici koja će krasiti ovaj božićni broj odlučili smo da je upravo simbolika kruha ono što želimo predstaviti. Kruh na kojem se nalaze jaslice u koje će biti položen Isus – Kruh života. Jaslice su naizgled prazne, ali simbolično, prisutna je svjetlost. Isus je svjetlost koja odnosti tamu, koja obasjava naše živote.

U svom tekstu fra Renato Galić se spominje proroka Miheja koji proriče kako će upravo iz Betlehema, najmanjeg od kneževstva Judinih izaći onaj koji će vladati Izraelom. Bog izabire maleno mjesto za rođenje svoga sina. Zanimljivo je i poučno upravo značenje imena Betlehem. Riječ Betlehem, mjesto Isusova rođenja, znači kuća kruha. A upravo Isus je Kruh naš svagdašnji. On se rodio da se daruje nama. I to čini svakodnevno u Euharistiji.

U ovom vremenu u kojem živimo Isusa se želi odvojiti od Božića. Božić postaje praznik kojem se vesele svi i slave ga na razne načine. Slave Božić bez Isusa. Zaboravljaju da je Isus svjetlost svijeta i Kruh života. Mi vjernici, katolici, trebamo sačuvati svoju autentičnost i slaviti Božić na naš način - kao vjernici. Radovati se rođenju Spasitelja svijeta, a ne raskoši i raznim svjetovnim čarima koje će proći. Kada sve to prođe, ostaje Isus. On dolazi nama svaki dan u daru Euharistije. To je ono čemu se mi trebamo radovati, ono što trebamo slaviti. Učiti djecu Božićne pjesme, one koje se pjevaju u našim crkvama, one u kojima se spominje Isus. Ispod bora, umjesto lijepo ukrašenih kutija s poklonima, na prvo mjesto staviti jaslice. Jaslice u kojima će se na božićno jutro roditi naš Isus.

Upravo o autentičnosti i onom poznatom *Oj, budi svoj*, u ovom broju piše Ana Marić. Fra Josip Vlašić nam postavlja pitanje – Čuvaš li svoju karizmu? Potiče nas da se zapitamo kako živimo svoju franjevačku karizmu u bratstvu kojem pripadamo, dok se fra Dane Karačić u Crticama iz ratnog Mostara prisjeća jednog drugačijeg Božića. U ratnom vremenu, bez sjaja i blještavila, u podrumu u fratarskoj blagovaonici, fratri su slavili ponoćku. Radovali se rođenju Isusa Krista, pjevali dok su okolo pljuštale granate. To je Božić i to je radost. I to nam nitko ne može oduzeti, ako mu mi to sami ne dopustimo.

Zato, dragi čitatelji, nadamo se da ćete i u ovom broju pronaći nešto za sebe. Neku riječ koja će vas dotaknuti i uveličati vašu radost u ovom božićnom vremenu. Neka vam Isus donese mir i radost koju ćete čuvati u zajedništvu sa svojim bližnjima.

Mir i dobro,
Marija Zelenika

fra Renato Galić, OFM

Čovjek i Bog – od običnog do čudesnog

Svetkovina rođenja Gospodnjega izvrstan je pokazatelj načina na koji Bog djeluje, točnije – kako Bog svoju veličinu i moć očituje kroz jednostavnost, malenost i neznatnost. Iako je Božić jedan od najreprezentativnijih primjera takvog Božjeg stila, Božja Riječ nam nudi mnoštvo takvih primjera. Sjetimo se primjerice kako Gospodin čini da od stogodišnjaka Abrahama nastane veliko potomstvo ili kako je David izabran za budućeg kralja Izraela. Iako je on bio najmlađi, najneiskusniji i najmanje vješt od svoje braće, na kraju postaje najveći židovski kralj. Bog ne bira ono što je u ljudskim očima vrijedno, nego stvari gleda na drugi način.

A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim...

O kralju Davidu bi se uistinu moglo mnogo toga napisati. U kontekstu našeg razmišljanja, čini mi se interesantnim istaknuti mjesto njegova rođenja. On se rodio u Betlehemu, malenom mjestu nekih desetak kilometara udaljenom od Jeruzalema. Najveći židovski kralj, koji je vladao 40 godina i jedina osoba koja je uspjela ujediniti sva židovska plemena, potječe iz jednog malenog i neznatnog mjesta. Mogli bismo reći da potječe iz mjesta koje u ljudskim očima nije bilo cijenjeno, a ne iz Jeruzalema, koji je bio poznat po sjaju svoga Hrama.

Za razliku od veličine Jeruzalema, starozavjetni prorok Mihej, koji je djelovao u VIII. stoljeću prije Krista, oko tri stoljeća nakon kralja Davida, govoreći o Betlehemu, reći će za njega sljedeće: „A ti, Betleheme Efrato, najmanji među kneževstvima Judinim, iz tebe će mi izaći onaj koji će vladati Izraelom.“ (Mih 5,1)

Iz tog najmanjeg mjesta unutar Judina plemena prorok Mihej naviješta dolazak još jedne velike osobe, budućeg kralja, osobe koja će vladati Božjim narodom, koja će donijeti mir. Međutim, prorok ne otkriva identitet toga čovjeka i on ostaje tajanstven. Ono što je jasno da se u tome ponovno prepoznaje isti potpis, Božji način djelovanja, koji izabire ono neznatno kako bi ljudima pokazao svoju veličinu.

Kada su prvi kršćani nekoliko stoljeća nakon smrti proroka Miheja čitali tekstove njegova proroštva, prepoznali su kako se u njima govori o dolasku Sina Božjeg. Najočitiji primjer tomu je činjenica da evanđelist Matej u 2. poglavlju svog Evanđelja donosi Mihejevo proroštvo i primjenjuje ga na rođenje Isusa Krista.

Mnogo je podudarnosti između Mihejeva teksta i izvještaja o Isusovu rođenju. Možda je najočitiji primjer kada Mihej spominje tajanstvenu ženu koja ima roditi dijete, a čiji će sin uspostaviti i donijeti mir. Ono što je još posebnije u ovom tekstu je činjenica kako Mihej nigdje u njemu ne spominje oca djeteta. U rečenici u kojoj prorok spominje kako će žena roditi, pojavljuje se jedino Božje ime, iako u jednom drugom kontekstu.

Zbog ovih sličnosti nije teško zaključiti zašto je evanđelist Matej uzeo Mihejev tekst i stavio ga u svoje Evanđelje. To vjerojatno čini kako bi u svom tekstu naglasio ono što je naglašeno ne samo u događaju Isusova rođenja, nego u cijelom Svetom pismu – čudesnost i nesvakidašnjost Božjeg djelovanja! Nije na odmet spomenuti kako u prilog tome ide i značenje imena Mihej u hebrejskom jeziku – „tko je kao Bog".

Sam događaj Kristova rođenje u skrovitosti betlehemske špilje je pokazatelj (ne)običnosti Božjeg djelovanja. On je na tragu onoga što je Bog činio kroz cijelo Sveto pismo, počevši od prvih stranica. Međutim, dojma sam kako mi nikako da „dokučimo" njegov stil, te kako mnogo toga nismo naučili čitajući Božju Riječ (ako ju uopće čitamo!). Čitajući Sveto pismo, knjigu Božjih djela, uočavamo kako je Bogu osobito drago iznenaditi čovjeka načinom svoga djelovanja. Dok čovjek s jedne strane odbacuje ono obično i neznatno, Bog se s druge strane služi upravo time i od običnog, čine nešto čudesno.

Gdje je Betlehem danas?

Razmišljajući o Božjim čudesnim djelima iz Svetog pisma, nemoguće je ne upitati se djeluje li Bog i danas na jedan takav način? Odgovor se podrazumijeva: DA! Bog nikada nije prestao djelovati. Problem je što je moderni čovjek u potrazi za velikim i čudesnim stvarima zaboravio jednostavnost i malenost. To ću pokušati objasniti na jednom primjeru, točnije preko značenja još jednoga imena, a to činim jer imena imaju veliku važnost u Bibliji.

Budući da sam spomenuo značenje imena Mihej, u kontekstu ovog razmišljanja itekako je poučno vidjeti i značenje imena Betlehem. Naime, Betlehem je složenica od dvije riječi: „bet", što znači kuća i „lehem", što znači kruh. Betlehem zapravo znači „kuća kruha".

Isus se rodio u mjestu čije ime znači „kuća kruha", a upravo će kruh – ne onaj obični, nego euharistijski – samo koje desetljeće nakon Isusova rođenja postati jedno od njegovih prepoznatljivih obilježja. Sam Isus će to potvrditi u Ivanovu Evanđelju kad će za sebe reći: „Ja sam kruh života."

Kao podnaslov ovog paragrafa, stavio sam pitanje: „Gdje je Betlehem danas?" Vjerujem da se odgovor na ovo pitanje, nakon što smo vidjeli simboliku imena „Betlehem", nameće sam od sebe. Betlehem se danas nalazi u crkvama širem svijeta, a svaka je od njih kuća kruha. Crkva je dom u kojem se hranimo Kruhom života. To je hrana koja krijepi naše životne korake, koja nas osnažuje i ohrabruje u našem svakodnevnom životu.

Euharistijski je kruh zapravo pokazatelj onog neobičnog Božjeg načina djelovanja, o kojem smo više puta čitali u ovom tekstu. Bog nam se danas daruje na mnogo načina, a onaj najuzvišeniji – ali isto tako i najobičniji – jest euharistijski kruh, odnosno Tijelo Kristovo. Imajući to u vidu, vidimo kako Bog i danas djeluje, kako nikada nije prestao djelovati. Pitanje je samo prepoznajemo li ga.

Stoga, dok ovog Božića budemo blagovali euharistijski kruh – ali ne samo ovog Božića, nego i svake nedjelje – molimo Boga za milost da ga i danas umijemo prepoznavati u običnosti i jednostavnosti. Da nikada ne zaboravimo gdje se danas krije Betlehem, i kako tu uvijek možemo doći i okrijepiti se. Iako i naše crkve – baš kao i Betlehem iz Mihejeva doba – možda danas nije na cijeni, te se ne smatraju vrijednima, ne zaboravimo učiti iz biblijske povijesti, koja nam otkriva da je upravo to pokazatelj snažne Božje prisutnosti.

Duha ne trnite!

Marija Zelenika, OFS

Puno puta sam – kako se približavalo božićno vrijeme – razmišljala o Isusovu rođenju. Razmišljala sam o tome kako se to zbilo, i možda najviše, kako je to proživjela Marija. Meni kao ženi, majci, prirodno je poistovjetiti se s Marijom. Lako mogu zamisliti njezine brige i strahove. Njezino uzbuđenje i radost. Uz nju je kroz sve prolazio i Josip. Jednostavan Izraelac. Čovjek o kojem u Bibliji piše jako malo. Čovjek čijih riječi u Bibliji nema. Čovjek koji svojom šutnjom toliko progovara. Iz Josipove šutnje ja osobno mogu naučiti mnogo toga. O strpljenju, o poniznosti, a možda najviše o spremnosti da se odgovori na Božji poziv. I pitam se kako je Josipu to bilo tako jednostavno. Bog ga nekoliko puta u snu poziva na nešto što nije nimalo lagano. Bog ga poziva na stvari koje po ljudski nisu nimalo logične, ali Josip uopće ne dvoji. On svaki puta ustaje i bez odlaganja čini ono na što ga Bog poziva. Josipov duh je budan i spreman. Josip djeluje kada ga Bog pozove. On je poslušan Božjoj Riječi i u nju stavlja sve svoje pouzdanje. Uzima trudnu Mariju za svoju ženu. S njom pred sam porod odlazi u Egipat.

Josip je budna duha

I kada razmišljam o tome kako se Isus rodio na putu, iznenada, bez ikakva smještaja, razmišljam kako je tada bilo Josipu. Marija je bila u svojim porođajnim bolima. Josip je morao osigurati smještaj. Zamišljam kako kuca, od vrata do vrata, ali mu nitko ne otvara. Je li bio uplašen, u strahu? Mislim da je morao biti. Onako ljudski gledano. Ali Josip mi se ne čini kao netko tko se prepušta očajanju. On je i u toj situaciji pribran. Josip proživljava taj trenutak i u tom trenutku djeluje. Nalazi najbolji smještaj koji može. Štalicu. Josip se snalazi. I naravno, ako išta znamo o Josipu, onda možemo biti sigurni da ni to ne čini svojim snagama. Josip je budna duha. Bog mu govori, Bog ga vodi i Bog mu daje.

Dok razmišljam o Josipu, pitam se: „Koliko je moj duh budan?“ Biblija i evanđeoski tekstovi često me na to pozivaju, ali u današnjem svijetu budnost duha je karakteristika koju je tako teško očuvati. S druge strane, čini mi se da je to karakteristika bez koje kao kršćanin i vjernik ja u današnjem svijetu ne mogu opstati. Danas u svakodnevnom životu jednog čovjeka postoji toliko distrakcija. Nebrojeno. I sve te distrakcije kao da služe tome da odvoje čovjeka od njegovog duha. I toliko puta smo o tome čitali, toliko puta smo te distrakcije nabrajali da nam se čine kao klišej. Ali zaista, ako proživimo jedan dan potpuno svjesni svake situacije, primijetit ćemo koliko nas puta brojne materijalne stvari udalje od nas samih, od naših bližnjih, a pogotovo od našeg vlastitog duha. Koliko puta u danu ću odgovarati na poruku i neću primijetiti ono što se zapravo događa oko mene. Koliko puta će me reklama na televiziji potaknuti na promišljanje o kupnji nekog materijalnog predmeta koji mi uopće nije potreban. Koliko puta ću pročitati vijest koja se tiče nečega na drugoj strani svijeta, a neću primijetiti brata u potrebi koji je tu, pored mene. Koliko će ljudi samo ovaj Božić proslaviti na „svoj“ način i u teškom materijalizmu propustiti rođenje malog Isusa u svom srcu i u svom životu. Hoću li ja biti među njima? Hoću li dopustiti da mi ukradu Božić? Hoću li dopustiti svijetu i komercijalizmu da mi ukradu radost rođenja Isusa, radost rođenja moga Spasitelja? To je ono što svijet nudi. To je ono što svijet želi. Da se Isus rodi neprimjetno, dok kršćani slave Božić na „svoj“ način u obilju materijalnih

stvari. Da se Isus rodi dok sam ja u zavadi s bližnjima. Da se Isus rodi dok se mi slikamo ispred savršeno ukrašenog bora u savršeno usklađenim modnim kombinacijama. Svijet želi da se Isus rodi dok moj duh spava. Svijet želi da se Isus rodi bez radosti. I to će se i dogoditi ako ja ne odlučim svjesno svoj duh držati budnim. Buditi ga i razbuđivati svaki dan.

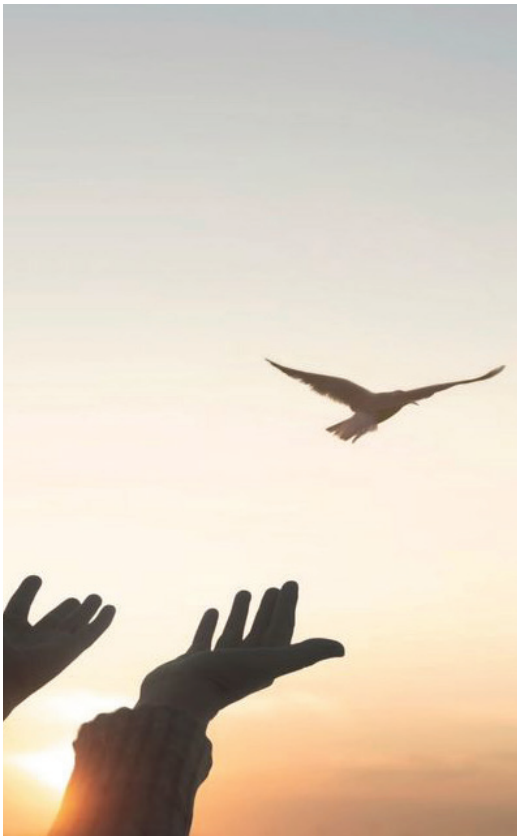

Cijelim svojim bićem živi Bibliju

Na jednoj prekrasnoj duhovnoj obnovi, koja mi je jako ostala u srcu, jedna časna sestra je govorila o Riječi. Ako me netko pita dvije stvari po kojima sam zapamtila tu duhovnu obnovu i tu časnu sestru, ja bih rekla – njezin osmijeh i njezina crvena Biblija. Cijelo je vrijeme ona svoju Bibliju držala u svojim rukama. Ali ne samo kao suvenir, nego se baš vidjelo da ona cijelim svojim bićem živi tu Bibliju. Da je svaka pročitana Riječ pronašla plodno tlo u njezinom srcu. I upravo odatle i njezin osmijeh – njezin duh je budan, njezin duh je živ, njezin duh je radostan. Na toj duhovnoj obnovi časna sestra nam je posvijestila kako smo svi mi bića tri dimenzije – duh, duša i tijelo, a svakom dijelu tog bića potrebna je hrana da bi ostao živ. Da bi duh u nama bio živ, i tako oživljavao cijelo naše biće, potreban je kontakt s Bogom. Hraniti svoj duh živom Riječi. *Kao što košuta žudi za izvor vodom, tako duša moja čezne Bože za tobom,* pjeva psalmist. Tada sam se ja zapitala – koliko moj duh žeđa? Hranim li ga i pojim li ga živom vodom? Ljubav prema Bibliji, ta je časna sestra prenijela na sve nas – i na mene – na toj duhovnoj obnovi. I tada sam odlučila da neću dopustiti da moj duh životari, da zamire u meni, nego ću ga hraniti, da živi. Da tako oživljava i mene. Želim da je moj duh u meni budan i da živi u trenutku u kojem je. Samo tako mogu čuti Božji glas, mogu znati gdje me Bog treba i gdje me šalje.

Usprkos svim distrakcijama ovog svijeta u kojem živim, svjesno odlučujem plivati na suprotnu stranu. Svjesno odlučujem da neću pratiti trendove i da svoj Božić neću slaviti na „svoj" način, nego onako kako ga stoljećima slavi naša Katolička crkva. I tu odluku za sebe ponavljam svaki dan. Mislim da smo mi vjernici, a posebno mi svjetovni franjevci na to pozvani. Proslaviti Božić radosna srca, otvoriti Isusu vrata svojih domova i svoga srca. Pustiti ga da se rodi u našoj obitelji. Učiti našu djecu zašto pravimo jaslice, zašto pjevamo pjesme i zašto se radujemo rođenju našeg Spasitelja. Učiti djecu da je Isus živ i da je stvaran. I da je On taj koji stavlja hranu na naš stol, ali i poklone pod bor. Učiti ih da je djedica u crvenom odijelu i s bijelom bradom tek izmišljeni lik, koji ne može i ne smije imati mjesto u našim domovima. Podsjećati sebe da su se djeca nekada radovala naranči ili orasima ispod bora, i da veličinom ili cijenom poklona ne darujemo ljubav. Pronaći vrijeme. Darovati vrijeme onima koji su sami, onima za koje nitko nema vremena. Saslušati ih. Svome djetetu umjesto najmodernijeg tehnološkog uređaja darovati pažnju, pogled, zagrljaj i ljubav. Umjesto 20 vrsta kolača napraviti dva – s ljubavlju. I za Božić biti budna duha, mirni i radosni. To sam ove godine naučila od sv. Josipa.

Ako su mogli oni, zašto ne bismo mogli i mi?

fra Nikola Jurišić, OFM

Uvijek sam volio Božić. I za toliko scena iz te večeri pomisliš da ih znaš napamet, da te više nijedna ne može iznenaditi. Ipak, prije nekoliko godina pogledao sam jedan video u kojem je ta večer prikazana iz perspektive jednog pastira. Od toga dana mnogo više pažnje obraćam na detalje kojih prije nisam bio svjestan.

Znamo već – noć je to u kojoj Bog postaje čovjekom u liku malenog djeteta. Događaj sam po sebi veličanstven. Mnogo puta postavilo se pitanje zašto Isus nije rođen na kraljevskom dvoru, na ovom ili onom mjestu, u ovo ili ono vrijeme. Božja mudrost ipak zna kako je sve trebalo biti da bi se pokazala dubina samoga događaja. Da je rođen na nekom dvoru, toliko bi putova do Isusa ostalo zatvoreno. Nije došao samo zbog velikih i uglednih, nego na prvom mjestu zbog onih najmanjih i odbačenih. Jedni od takvih upravo su pastiri.

Za njih nikada nije bilo mjesta u sinagogi, nisu mogli pristupiti Hramu jer im je bilo teško biti obredno čistima. Stoga me ne čudi da su upravo oni prvi čuli radosnu vijest o Isusovu rođenju. Uvijek udaljeni, smatrani nevažnima i odbačeni u očima ljudi, prvi su dio Božjeg pogleda. Nisu imali što donijeti. Možda je dobro i upitati se što uopće donijeti. Zar bi itko imao dar dostojan ovakvog rođenja?

Ali ako se ne odvažim doći bliže…

Pastiri su zato donijeli sebe. Svoje siromaštvo. Odbačenost. Malenost. Sve ono što Bogu trebamo donijeti. U ljudskim očima to će uvijek biti premalo i nedostojno Onoga koga darivamo. Srećom, Božja logika i matematika rade drugačije kako bi sve uvijek bilo na našoj strani. U ovoj slici dolaska pastira pronalazim nadu za sebe za svaki onaj put kada bi me bilo stid doći pred Boga. Previše sam grješan i mnogo je toga čime kaljam svoju dušu. Zbog toga se ne usudim biti dio Njegove blizine. Ova scena kao da me vrati na neke tvorničke postavke. Ako su mogli oni, zašto ne bih mogao i ja? Istina je. Nemam Mu što donijeti i nemam opravdanje za siromaštvo svoje duše, ali ako se ne odvažim doći bliže, kako ću skinuti terete sa sebe, kako ću se očistiti?

Možda toga nisu bili ni svjesni, ali pastiri su bili prvi u redu u kojem danas stojimo svi mi. Red grješnika kojima je Bog darovao priliku pristupa k Njemu, iako toga nismo dostojni. Upravo ta malenost njihova dolaska za mene je slika mene dok stojim u redu za ispovijed ili bilo kojeg drugog vjernika koji čeka trenutak olakšanja i pomirenja.

Ljudi su za njih zatvorili sva vrata. Zato Bog dolazi pod vedrim nebom, bez ikakvih vrata na ulazu, kako bi Mu svatko mogao prići blizu. Toliko puta svih nas je strah doći makar korak bliže. Vidimo da za to nema razloga. Odvaži se. Poput pastira – sa sobom nemoj nositi ništa osim onog što nosiš u sebi. Susretni Boga koji je za tebe postao čovjekom. Dopusti da te taj susret promijeni i razglasi svima ono što si doživio, baš poput pastira. Oni su samo vidjeli Dijete i nisu mogli prestati skakati od radosti. Ne znam jesu li Ga ikada više kasnije susreli, ni jesu li se ikada upitali što je bilo s Njim kasnije. To nije ni važno. Susreli su Ga tada, i to je promijenilo njihove živote. Isto se može dogoditi i nama ako prihvatimo Boga koji ljubi malene, neznatne i odbačene, makar i mi sami bili među njima.

Uporaba zvona u slavlju euharistije

Marija Ivanković, OFS

U nekim crkvama susrećemo praksu zvonjenja kod posvećenja i podizanja euharistijskog kruha i kaleža, a u nekim se crkvama euharistija slavi bez uporabe zvona. U daljnjem tekstu pokušat ćemo objasniti smisao takvog zvonjenja.

Uporabu zvona u slavlju euharistije valja ponajprije promatrati iz okolnosti u kojima je takva praksa nastala. Prvi spomen takvog zvonjenja nalazimo na početku 13. st., a zvonjenje se uvodi da bi se na taj način svratila pozornost i potaknula sabranost vjernika na čin posvećenja, smatran središnjim i najuzvišenijim činom slavlja mise. Zvonce je trebalo podsjetiti zajednicu da potpunom šutnjom iskaže poklonstvo pred otajstvom Kristove euharistijske pristutnosti. Zvonjenje se najprije vezalo uz poklik „Sanctus“ i podizanje posvećenog kruha, uskoro i uz podizanje kaleža,

a već krajem 13. st. zvonjenu zvoncem unutar obreda pridružuju se i zvona s crkvenog tornja. Tako se i odsutne članove zajednice poziva da na trenutak prekinu svoje aktivnosti te se, okrenuti prema crrkvi, poklone Gospodinu koji biva prisutan po sakramentu euharistije.

Zvon zvona ponegdje prati i neke druge dijelove slavlja mise, npr. himan „Slava Bogu na visini“, navještaj evanđelja te završnu doksologiju na kraju euharistijske molitve („Po Kristu i s Kristom i u Kristu…“) ključni razlozi uvođenja zvona stoje u nemogućnosti potpunog i djelatnog sudjelovanja zajednice u liturgijskom činu. Odijeljenost svećenika od zajednice – odijeljenost nerazumljivošću jezika, prostornom razdjeljenošću, nemogućnošću gledanja obrednog čina i slušanja liturgijskih molitava – iziskivala je da se vjernike barem zvonom „opomene“ na pojedine važne obredne trenutke. Do Drugog vatikanskog sabora u Redu mise, zvonjenje je bilo predviđeno samo kod poklika „Svet“ te kod podizanja posvećenog kruha i kaleža, a uz riječi „Gospodine, nisam dostojan…“, prije pričesti, znak zvona bio je predviđen kao opcionalan, moguć.

Liturgijska obnova nakon Drugog vatikanskog sabora za svoj je cilj stavila „puno, svjesno i djelatno“ udioništvo čitave zajednice u liturgijskim činima Crkve. U slavlju u kojem se ostvaruje takvo sudjelovanje, tj. u slavlju u kojemu se zajednica doživljava istinskim slaviteljem, pojedini stari „podsjetnici“ za sudjelovanje mogu imati suprotan učinak, tj. mogu biti doživljeni kao narušavanje obrednog ritma ili pak kao prenaglašavanje pojedinih dijelova obrednog tijeka. Zvukom zvona naglasiti gestu podizanja posvećenog kruha i kaleža znači poručiti da je čin podizanja važan te da je to „trenutak“ u kojem je zajednica pozvana da se (duhom, pogledom) pridruži činu koji se događa. Takvo izdvajanje geste podizanja može danas biti zaprjekom da se posvetni i sakramentalni karakter euharistije vidi u cijeloj euharistijskoj molitvi, pa i cijelome slavlju euhaistije. Ako se u nekoj zajednici još uvijek osjeća potreba za upotrebom zvona, unatoč prihvaćenosti reforme, to pokazuje da u zajednici još nije u dostatnoj mjeri zaživjelo puno, svjesno i djelatno sudjelovanje vjernika.
Nova Opća uredba rimskog misala polazi od pretpostavke da zajednica u slavlju sudjeluje na djelatan način te da nema potrebe za posebnim upozorenjima na pojedine trenutke u slavlju. U tom duhu određuje: „Malo prije posvećenja poslužitelj, ako je zgodno, može vjernike upozoriti znakom zvonca. Isto tako, prema običaju mjesta, može zvoniti zvoncem kod oba pokazivanja“. Stavljanjem znaka zvona u okvir izbornoga te u ovisnost o potrebi i običajima mjesta, naznačuje se da jednako tako samo zvonjenje može biti nepotrebno i neprikladno za zajednicu koja je dosegla dostatnu razinu udioništva u slavlju. Može se, stoga, reći da potreba za zvonom u slavlju euharistije može biti stanovitim mjerilom „novoga“ razumijevanja liturgije i djelatnog sudjelovanja zajednice u njoj.

(Prema knjizi „Pred liturgijskim slavljem. Odgovori na najčešća liturgijska pitanja“, Ante Crnčević, Ivan Šaško.)

A Ona i dalje čeka...

Ivana Mikulić, OFS

Tko je ta žena na magaretu, što jaše u prohladnoj noći? Trudna je i iznemogla od puta. Pokraj nje muškarac zabrinut, ali hrabar se čini. Priđi bliže – čuješ li da gunđa kamo je vodi u ovakvom stanju, a da ne zna gdje će odsjesti? Jer evo ni u ovom svratištu ne bijaše mjesta. Ne čuje se ni riječi prigovora. Čini se da ima potpuno povjerenje u svoga muškarca, kao da je vodi u kraljevsku palaču, a ne neku trošnu štalicu. Hod u nepoznato bio je njihov život. Svratište - strah u kojem nije bilo mjesta za njih, a štalica - vjera koja ih držaše na životu. Život bez plana čini se kao lutanje ako se oslanjaš samo na vlastite snage, ali ako se oslanjaš na Boga, postane prepuštanje Njegovoj providnosti. Blagi pogled s mladoga lica upućuje njemu, a rukama nježno miluje trbuh, kao da ih tješi da će sve biti dobro, iako ni sama ne zna hoće li.

Koliku žrtvu podnosi ta žena samo zbog jednoga: „Evo me!" Zar nije moglo drugačije? Zar da se majku Kralja protjera iz doma? Zar da Kralj bude štićen samo njezinim tijelom? Još je i sretnik – danas mnogi nemaju ni to. Svakim korakom strah biva veći, a molitva na usnama sve glasnija. Čovjek je ne može utješiti, jer sve što i on ima vjera je da će se Onaj koji ih posla i pobrinuti za njih. Vrijeme odmiče, a ničega još na vidiku. Srce se sve jače steže – što od tjeskobe, što od studeni. Kako si to zamislio, Gospodine? Zar da se Sin Tvoj rađa usred ničega? Usred ničega, jer sve je Njegovo. Što bi se god drugo izabralo, ne bi Ga bilo dostojno. Samo su siromaštvo i trošna štalica dovoljno ponizni da ga prime. Sve bi drugo bilo prepotentno.

Da su samo oni u svratištima znali tko se ima roditi, otimali bi se u ponudi. To smo mi ljudi. Ojađeni vlastitom pohlepom. Da samo znamo tko se ima roditi, bili bi ponizniji od slame na kojoj ležaše i tiši od vola koji Ga grijaše. A ona i dalje strpljivo podnosi serviranu gozbu. Tu ćemo dakle odsjesti. Mirna je, jer će tu biti barem malo toplije za njezinog sina od otvorenog neba. Hajde samo zamisli taj prizor! Bez uređene sobe i *Pinterest* dizajna, pripremljene robice za sedam života, mora igračaka biranih po najnovijim preporukama, bez medicinske skrbi i lijekova protiv bolova. Je li moralo tako i što je krivo u drugačijem?

A ona i dalje čeka – i sada i sve vrijeme Njegova života. Nikada sebe ne stavlja ispred, nego uvijek kao sluškinja pokorna, i druge savjetuje da čine kako im On kaže. Jer ona zna da Sin njezin ne ostavlja. Sve što je imala, dala Mu je. Materijalnoga malo, ali u ljubavi i služenju mnogo. I zato je Bog preuzvisi. Koliko se današnja žena može poistovjetiti s Njom, nisam baš sigurna. Ali jedno je sigurno – Marija, ona koja je u nepoznatom strpljiva i u ljubavi nesebična uzor je žene i majke. U kakvog čovjeka tebe pretvara neizvjesnost?

Život - poziv na povjerenje

s. Dominika Anić, ŠSF

Na svom životnom proputovanju, svi smo mi zapravo učenici života. Svaki dan naše nas iskustvo poučava životu, dajući nam znakove po kojima prepoznajemo kojim smjerom možemo krenuti.
Stoga je jako važno dobro pratiti znakove i u svakom trenutku biti sigurni kamo idemo i koje nam je konačno odredište. Gledajući znakove koje nam život pokazuje, važno je gledati uvijek njihovu pozitivnu stranu.
Ponekad nam se dogodi da zalutamo, previdimo neki znak, zaboravimo se i odemo krivim putem, izgubimo smjer, zalutamo ili se pak *svežemo* za neku negativnost, neko bolno životno iskustvo, zagrlimo neki znak, samosažalijevamo se i nemamo snage za nastaviti dalje. Čovjek se tada počne vrtjeti u krugu svoje boli i ne želi povjerovati da život uvijek nudi nove puteve, znakove, iskustva - kao prigode i šansu za unutarnji rast.

Učitelji na putu

Svi se mi zasigurno sjećamo svojih Učitelja. Učitelja pisano velikim ili malim slovom. Uz njih smo ponajviše učili o sebi. Učili smo kako učiti, ili bolje, kako promatrati sve što nas susreće i s čime se susrećemo kao svojevrsne učitelje života. Jer to doista tako jest. Sve nam je učitelj. A ponajviše ono što se dotaklo naše „kože“, našeg srca, našeg unutarnjeg bića.
Istina je kako nam je sve učitelj, ali također je istina da mi odlučujemo kakvi ćemo biti „učenici“ i što ćemo ponijeti kao vrijedne lekcije za životno putovanje. Neka naša životna iskustva nas obilježe, neka iz temelja promijene naš pogled, naše ponašanje, naše životno putovanje. Obično se radi o bolnim iskustvima koja nas „prisile“ na neku životnu promjenu.
Znamo također kako nas pojedine „lekcije“ obore na „popravni“ ili ih više puta moramo ponavljati da bismo prošli dalje. Život

nam ponudi teške „ispite“ kako bi probudio i aktivirao sve naše potencijale, našu unutarnju kreativnost i sposobnost upravljanja svojim životom.
Važno je ne prepustiti se rezignaciji i okrivljivanju - bilo okolnosti, bilo drugih ljudi. Važno je povjerovati da uvijek, baš uvijek sam ja ona koja bira kojim putem želim ići u svome životu. Da povjerujemo kako su izvanjski događaji tek izazov za naše unutarnje opredjeljenje i djelovanje, a nikako nas ne određuju, niti imaju moć upravljanja nad nama - ukoliko mi ne vjerujemo da nas okolnosti i drugi ljudi u(ne)sreću. Oni koji tako vjeruju, uvijek su u problemima, nikada sretni, nikada zadovoljni. Stalno im netko ili nešto smeta.
Neki ljudi danas nemoćno dižu ruke i odustaju od samih sebe, promatrajući sebe kao nesposobne, ograničene, krhke, umorne… I tako im nemoć postaje obilježjem života. A kukanje i jadikovanje svakodnevna je aktivnost koja blokira svaku inicijativu za preuzimanje odgovornosti nad vlastitim ponašanjem. Kukanje je poput paukove mreže koju ljudi iz dana u dan pletu kako bi se naposljetku doveli u opasnost da postanu njezini zarobljenici.
No sva sreća da je moguće izabrati promjenu - ali samo ako se ima hrabrosti mijenjati navike, a to je jako teško. Potrebna je snažna motivacija i odlučna ustrajnost.

Kukanje kao obiteljski sindrom

Mnoge su obiteljske povijesti pune priča i sukoba koje je pokrenulo upravo kukanje. Mnogi su roditelji na putu odgajanja aktivirali mehanizam kukanja i tako „uvježbavali“ svoju djecu, koja su ih oponašala, jer najviše se uči oponašajući. Oponašanje je spoznajni proces koji djeluje na dvije razine: svjesnoj i nesvjesnoj. Stoga je razorno učiti djecu kukati pred životnim poteškoćama. Postoji opasnost da ih se odgoji za osjećaj nemoći, a to onda dovodi do toga da djeca pokušavaju izbjeći poteškoće, što za posljedicu ima razne mentalne poremećaje, jer životne poteškoće nije moguće izbjeći. Ako to uporno pokušavamo, onda ljudski organizam reagira tako da se brani upravo poteškoćama na području mentalnog zdravlja.
U svakoj obitelji ima sretnih i teških trenutaka. U sretnima uživamo, a u teškima se suočavamo sa svojim emocionalnim sposobnostima susretanja s poteškoćama i nošenja s njima. Iz teških iskustava se najviše uči. Tu je na ispitu naša ljudska zrelost. Poteškoće ili životni križevi sastavnica su našeg ljudskog putovanja, oni spadaju u život i sretan je onaj tko je to shvatio i prihvatio kao izazov za sretnije usklađivanje na životnom putovanju.
Ako želimo dobro upravljati svojim životom, trebamo najprije staviti pod nadzor svoje navike. Naša svakodnevica, ponašanja koja svakodnevno koristimo oblikuju kvalitetu našega života i pokazatelji su naše sposobnosti upravljanja, a nikako to nije ono što činimo samo ponekad ili u posebnim prigodama. Svakodnevica je najposebnija prigoda koju nam Bog daruje kao poligon za uvježbavanje kvalitetnog ljudskog života, usklađenog s Bogom kao određujućom vertikalnom, i čovjekom i stvorenjima kao s potrebnom horizontalnom, koja našem postojanju jamči sretnu ravnotežu.

Odgoj za malenost i poniznost

fra Mladen Rozić, OFM

Obitelj je temeljna stanica društva, gdje se učimo ljubavi, poštovanju i podršci. Znamo kako ni jedna obitelj nije savršena i kako je kroz povijest prolazila kroz razne izazove. Za zdravu obitelj je važno da se na pravi način zna suočiti s problemom i rješavati ga konstruktivno. To je jamstvo održanja obitelji i njezinih ključnih elemenata, potrebnih za zdrave obitelji. I kad se trudimo oko bitnih elemenata za očuvanje zdrave obitelji dođu trenuci u kojima se ne osjećamo baš dobro. Počesto ne znamo ni uzrok takvoga stanja. Izvanjski gledano nema nekog konkretnog razloga da se tako osjećamo. Zna se dogoditi da se i jedno dulje razdoblje osjećamo bezvoljno i nesretno.

Živjeti u skladu sa svojim vrijednostima

Vjerujem kako na to utječe dosta čimbenika, ali najvjerojatnije da tada niste živjeli u skladu sa svojim vrijednostima. O vrijednostima se mnogo govori i piše. Ono što bi im moglo biti zajedničko jesu naši unutarnji ciljevi, koje želimo ostvariti. Oni se nameću kao temeljne potrebe, koje se trudimo svakodnevno zadovoljiti. Vrijednosti se manifestiraju kao moć, neovisnost, sigurnost, tradicija ili sloboda. Osoba kojoj je vrijednost neovisnost sve će pokušati sama uraditi. Rijetko će tražiti pomoć od drugoga. Takve osobe se ponose time što svoje vrijednosne ciljeve ostvaruju same.

Druge osobe, kojima je vrijednost moć, nastojat će dominirati u svakodnevnim situacijama iskazujući moć nad drugima. Dakako da vrijednosti imaju motivacijsku ulogu i usmjeravaju naše ponašanje, pa i onda kada ih nismo svjesni. Ukoliko su naši ciljevi u skladu s vrijednostima, onda će naš život biti u balansu. U slučaju da naši ciljevi nisu u skladu s našim vrijednostima, mi tada odustajemo od jednog dijela sebe. Tada će naš život biti u stavu nezadovoljstva i nesreće. Vrijednosti su standardi na temelju kojih vrednujemo sebe i svoju okolinu. Prosuđujući stvari i događaje iz svog vrijednosnog sustava teško ćemo shvatiti drugu osobu, čiji vrijednosni sustav nije u skladu s našim. Uzmimo nekoga kome je sigurnost jedna od vrijednosti – on teško može shvatiti nekoga tko će ostaviti siguran posao i dobru plaću i otići raditi nešto drugo što je nesigurnije, ali je toj osobi zanimljivije.

Vjerujem kako često nismo svjesni svojih vrijednosti. Samo osoba koja je dobro upoznala sebe može pravilno definirati i svoj vrijednosni sustav. Ako smo upoznali svoje vrijednosti i živimo u skladu s njima, život ćemo smislenije i ispunjenije. Tada nam je jasno što želimo, a što ne. Stoga je potrebno svakodnevno raditi na osvještavanju tog sustava vrijednosti – kako bismo znali što nas motivira i zašto se ponašamo na određeni način. Vjerujem kako je veličina čovjeka u njegovoj jednostavnosti i poniznosti. Tu se gleda kakav je moj stav prema Bogu. Samo nas malenost i poniznost mogu dovesti do Boga, koji će nam pružiti ruku i dati nam veličinu.

U okviru franjevačke duhovnosti jednostavnost i malenost nudi mnoštvo raznih značenja. Sveti Franjo svojim je životom svjedočio jednostavnost, malenost, poniznost. Tu se može vidjeti njegova vizija duhovnog života. On traži od braće da budu manja. Franjo je smatrao kako manji brat

može lakše doći do Boga. U malenosti i poniznosti može se vidjeti naš životni stav i uređivanje odnosa prema Bogu, prema bližnjemu, a konačno i prema samom daru života. Samo jednostavan čovjek, neopterećen ničim ovozemnim, može čista srca stati pred Boga. Samo takvi mogu dopustiti da Bog djeluje preko njih.

Ovo je ideal za kojim treba težiti. Sigurno ga nije lako postići u ovom materijalističkom svijetu, kada nam se nude neki drugi modeli. Nije lako danas obiteljima odgajati generacije s ovakvim evanđeoskim pristupom životu. I kad usvojimo određene kreposti, one se svaki dan provjeravaju i stavljaju na vagu. Čovjek je u sebi često podvojen, te ga pojedini sadržaji vuku k Bogu, a pojedini u stvarnost materijalnoga. To je vječita borba u čovjeku. I sv. Franjo Asiški je sve to imao u svome životu. Obitelj mu je bila bogata te je Franjo morao bježati iz takvog stanja, jer mu je to bila zapreka na putu da se vine do Boga. Vjerojatno se najviše nadahnjivao na Matejevom tekstu: „Ako ne postanete kao djeca, nećete ući u Kraljevstvo nebesko." (Mt 18,2-3)

Vrijednosti malenosti i poniznosti

Franjo nam je pokazao kako se tim putem ide prema ostvarenju malenosti i poniznosti. On osniva bratstvo – obitelj. Stoga se i naše obitelji mogu ugledati i slijediti Franjin put malenosti i poniznosti. Naše vrijeme na putu malenosti i poniznosti zahtijeva odvažnost. Ovaj svijet nas hoće učiniti oholim, bahatim, nadmoćnim. Sve su to zamke Velikog lažova, koji nas želi odvojiti od Kristova puta. Zato se nemoj strašiti ako te drugi budu čudno gledali zbog tvoga evanđeoskog stava. Budi u sebi radostan/na zbog toga, jer je znak kako si na pravome putu ostvarenja svoga života. Poniznost će te naučiti odgovornosti. Za svoj život nećeš okrivljavati drugoga, nego ćeš u poniznosti uzeti odgovornost na sebe.

Malenost i poniznost učinit će te otvorenim za nove spoznaje. Shvatit ćeš kako je cijeli život prigoda za učenje. To je put prema razumijevanju dara života, koji nam je od Boga darovan.

Ukoliko u obitelji i kroz druge formacije stekneš stav poniznosti, ući ćeš u Istinu, jer ponizni ljudi se njome bave. Oni koji se oblikuju na principima bahatosti misle kako mogu drugima manipulirati. A ti uđi u malenost gdje će te Bog učiniti osobom inicijative, jer će te Božja blizina učiniti odvažnom osobom. Postat ćeš prilagodljiva osoba kad god je to u svrhu pravoga cilja. U tebe će ući stav poniznog slušanja, gdje se može od svakoga ponešto naučiti.

Ponizni i maleni teže najboljem. Čovjek je biće koje može uvijek rasti i razvijati se. Toliki su danas postigli ono što je izgledalo nemoguće. S Bogom je sve moguće. A težnja za svetošću se postiže preko malenosti i poniznosti. To je težnja za onim najboljim u ljudskoj prirodi. Na taj put polaze samo ponizni. Zato, započni taj hod još u obitelji, dok si u ranoj formaciji. Obitelj je kolijevka ovih kreposti. Ukoliko ih odnjihamo na pravi način, u našim obiteljima imat ćemo sretne i zadovoljne ljude, i bolje društvo.

Svetog Djeteta svjetlo i blizina

Magdalena Vukoja, OFS

Ps 98, 1-6

U tišini betlehemske noći
tiho si pokazao
i osvijetlio put...
tolikima, mnogima,
izgubljenima, nađenima.

Tišina...
Tišina..
Tišina...

Tako glasna,
potrebna, posebna...

Čeznem da Te
u njoj tražim i pronađem,
čeznem da
u njoj ostanem, osvanem.

Premećem krunicu prstima,
prinosim je anđelima,
nosite visoko moju molitvu
na čisto svjetlo
u betlehemsku tišinu...

Neka svako srce
osjeti tu Ljubav,
radost, tišinu,
Svetog Djeteta svjetlo i blizinu!

Tko nas je i kako uvjerio da kladionice nisu zlo?

Zoran Kolobara, OFS

Novo tisućljeće na naše područje donijelo je masovnu pojavu nečega što je u početku izgledalo benigno. Postratno društvo, koje je lebdjelo izgubljeno između mira i nemira, popraćeno lošim ekonomskim standardom, dobilo je priliku osjetiti mogućnost brze i lake zarade. Ne računajući televizijski loto koji je datirao još iz Jugoslavije te je kod rijetkih mogao stvoriti ovisničke sklonosti, kao gljive poslije kiše počele su nicati – kladionice.

Sportsko klađenje brzinom munje uvuklo se u sve pore društva, iako je u početku po nekom neslužbenom bontonu bilo rezervirano za muškarce, novije tehnologije i igrice privukle su sve veći broj žena. Susret s jednim poznanikom možda najbolje dočarava banalizaciju situacije kada je riječ o pojavi i prisutnosti klađenja. Bila je nedjelja i sreo sam ga u gradu, na običan upit šta ima novo i kako provodi nedjelju dobio sam odgovor: „Ma evo, standardno… misa, kava, kladionica i ručak." Od njega nisam ni očekivao da vlastitom voljom eliminira uljeza u svojoj rutini, no poslužio je kao slikovit primjer ogromne mase koja slijedi tu šprancu, a da se nikad nije upitala što je tu pogrešno i kad je u društvu postalo općeprihvatljivo: izreći realnu potrebu za klađenjem.

Sve ono što se činilo simpatičnim i natjecateljskim kako bi se u društvu isprofilirali pravi sportski znalci, rapidno se pretvorilo u adrenalinske ovisnike koji bi do ujutro pratili drugu ligu ženske košarke s Tajlanda ili plaće ostavljali poradi 22 mladića s nekih od estonskih nogometnih terena.

Mnogi čija se djeca ili muž/žena, član uže ili šire obitelji

nađe u problemu kockanja često nemaju pravu podršku i razumijevanje, pa se tako mogu čuti 'savjeti' i konstatacije: „Pa je li moguće da ne može odigrati *normalno kladionicu, kao svi*?", „Bože dragi, oni kući imaju dovoljno novca i bez kladionice" i sl. Dojma sam kako na kockanje veliki broj ljudi gleda kao na uzrok problema, a ne da je to ipak posljedica nekog višegodišnjeg stanja ili problema koji se samo kanalizirao prema jednom od poroka. Sjećam se reklame za Cedevitu kada su 'tražili one koji mogu pojesti samo jedan bombon'. Osim, u ovom slučaju, benignih slatkiša, prema današnjem stanju u društvu sva se odgovornost svodi na pojedinca koji je, tobože neodgovoran, pa ispadne da poroci danas jedini vjeruju u čovjekov razum i umjerenost. Zvuče li vam poznato sljedeće rečenice: „Hej, pa kako ne možeš popiti samo dva piva i reći dosta?", „Zar stvarno misliš da si pametniji od kladionice i da ćeš zaraditi?", „Pa što ne prestaneš pušiti ili barem zapali 1-2 cigarete dnevno?"

Baš zbog toga smatram kako danas postoje tri glavna, u društvu skoro pa neoboriva argumenta, zbog kojih se Otac Laži slatko nasmije i zadovoljno trlja ruke:

„Nitko te ne tjera da se kladiš"
Gdje je u današnjici temeljna razlika privole i moranja? Ako ćemo tjeranje svesti na to da nekoga zavežeš u lisice i dovedeš u kladionicu/kockarnicu, onda bi imalo smisla reći da nitko nikoga stvarno ne tjera na klađenje.

No, u marketinškoj ekspanziji gdje su kladionice najčešći društveni oblik 'zanimacije' na putu do vrtića, škole, posla i ako svjedočimo da su kladionice najčešće i, uglavnom najkreativnije, reklame koje nas bombardiraju s TV-a i interneta, danas bi stvarno bilo potrebno dodjeljivati neke moralne ordene onima koji zbog odgoja ili vlastite rane/tinejdžerske odluke ne žele igrati kladionicu.

Kod ove argumentacije ogroman problem je i taj koji se poziva na vlastitu savjest, pa lišeni svake društvene i osobne odgovornosti možemo za nekoga tvrditi da je sam kriv što je upao u kocku jer je slab ili sklon ovisnostima. Nije istina, jer takvo razmišljanje implicira da se društvo sastoji od totalno izgrađenih pojedinaca koji u svakom trenutku mogu razlučiti što je dobro, a što loše za njih. Pojavom kladionica bilo je samo pitanje kada se može očekivati val mladih ovisnika, ali i onih koji će do groba nositi taj svoj porok. Za osobe koje jednom zakorače u ozbiljniji svijet kocke, nemoguće je više tvrditi da ih nitko ne tjera da se klade ili kockaju jer se već radi o patološkim kockarima koji se sami ne mogu othrvati s ovisnošću. A takvih je ipak previše u društvu.

„Ako neću ja raditi u kladionici ili biti vlasnik kladionice, netko će drugi“
Ako doista želite biti tvrdoglavi u svojim naumima, teško će vas itko razuvjeriti u ovu tvrdnju. U današnjem svijetu gdje je radnika potrebno na svakom koraku i u svakoj struci, bespotrebno je 'trkeljati' o nužnosti izbora kako bi netko zaradio svoj kruh. Svi koji rade u toj mašineriji moraju biti svjesni što rade i kakvo društvo izgrađuju svojim poslom. Naravno, nije ista odgovornost obične radnice u kladionici ili programera koji su direktno uključeni u stvaranje ponude ili neke od tzv. igara na sreću, ali se vraćamo opet na nužnost izbora i danas je stvarno nemoguće tvrditi da je netko osuđen na rad u kladionici ukoliko to stvarno sam ne želi zbog vlastitog komfora, karijere ili uljuljanosti/naviknutosti na posao.

Drugi dio navedene argumentacije posebno se odnosi na vlasnike kladionica, a još posebnije na Bosnu i Hercegovinu gdje većinu kladionica od Posavine, Središnje Bosne pa do Hercegovine drže Hrvati nominalno katoličke pozadine.

U državi se dugo vremena moglo čuti, a može uglavnom i danas da je bolje da kladionice drže Hrvati zbog radnih mjesta i ekonomije. BiH je država koja je najgore prošla u Domovinskom ratu i nitko još nije siguran jesmo li se do danas ekonomski dovoljno oporavili, no smatraju li stvarno vlasnici kladionica da društvu donose boljitak i blagoslov otvaranjem takvih objekata i takvih radnih mjesta? Po financijskim bilancama vjerojatno da, ali omjer zaposlenih i doprinosa društvu je drastično manji u odnosu na stvorene kockare i tisuće razvaljenih obitelji.

„Ja to samo da se malo zabavim“
Argumentacija koju ćete čuti od ljudi koji ne žele priznati da imaju problem s kladionicom/kockom ili neosporno klize prema tome. Želiš se zabaviti? OK, što mislite bi li itko pristao da se otvori objekt identičan kladionici, gdje stvarno dobiješ listić za praćenje sportskih rezultata, ali da tu nema nikakvog uloga, ali ni dobitka. Vjerujete li stvarno u veliki broj ljudi koji bi se tako htjeli zabaviti? Ne znam stručnom terminologijom objasniti što bi kod ostalih muškaraca mogao izazvati novčani dobitak, ali teško mi se otrgnuti dojmu da je kladionica u dobra doba zamijenila neke muške manire i pothvate. Tako kada netko drži listić u rukama i ponosno pokazuje dobitak od recimo 500 eura, današnji je testosteronski ekvivalent muškarca od prije 40-50 godina koji bi se pohvalio konkretnim ulovom u šumi ili na moru, slikom kako je sam izgradio kat kuće ili iskazao neku rukotvorinu napravljenu zanatskim vještinama koju nastoji prenijeti na mlađe generacije.

Poseban dio problematike odnosi se na mlade sportaše koji su od malih nogu izloženi agresivnoj marketinškoj propagandi na koju i postanu imuni vremenom te im ne preostaje ništa drugo nego takvo stanje prihvatiti kao normalno. Ništa bolja situacija nije ni sa seniorskim uzrastom u kojem je nemoguće pronaći klub kojem kladionica nije sponzor. Sve nogometne lige u zemljama regije nose službeni naziv po kladionicama, a kladionice su sponzori košarkaških i rukometnih liga također.

Katekizam Katoličke Crkve po tom pitanju možda je zastario i ne može ispratiti mijene u svijetu kocke. Pa stoga, svi koji možda očekuju dobar odgovor ili savjet kada otvore KKC mogu reći: „Uh, ovo mi je malo mlako.“

Katekizam Katoličke Crkve: „Igre na sreću (kartanje, itd.) i oklade nisu same po sebi protivne pravdi. One postaju moralno neprihvatljivima kad lišavaju osobu onoga što joj je nužno za namirenje vlastitih i tuđih potreba. Igračka strast može postati teškim robovanjem. Nepravedno se kladiti ili varati na kartama težak je grijeh, osim ako je nanesena šteta tako laka da je onaj kome je učinjena ne može razumno smatrati važnom.“ (br. 2413) Nekome su kockanje i igre na sreću zabava, što po sebi nije nužno grijeh, što ne znači da ga se može opravdavati, jer ono može dovesti do robovanja i ovisnosti kojima se šteti sebi i drugima, jer se i novac i vrijeme utrošeni na kockanje *otimaju* od

dobara i vremena što bi ih se trebalo posvetiti obitelji i sebi. Svatko – osobito vjernik – tko pristupa igrama na sreću iz zabave, mora biti vrlo svjestan da mora paziti da ne upadne u teški grijeh neumjerenosti; mora znati kako nadzirati svoje strasti, svoje jake osjećaje, ali i materijalna dobra kojima raspolaže. U igri na sreću – ako npr. karta s nekim – ne smije varati, pa se u broju 2412 KKC-a ističe da se mora dati odšteta za počinjenu nepravdu, koja »zahtijeva povrat otetoga dobra vlasniku«, a sam Isus blagoslivlja Zakeja koji kaže: »Ako sam koga u čemu prevario, vraćam četverostruko.« (Lk 19, 8)

Ispravan, ali neprilagođen današnjem vremenu

Smatram da je duh Katekizma ispravan, no za današnje vrijeme neprilagođen jer ćete teško u Cenacolu naći ovisnika jer je kartao ili varao na kartama. Današnje kladionice i općenito kockanje puno su dinamičniji i razorniji negoli za vrijeme pisanja Katekizma. S druge strane i formulacija: „One postaju moralno neprihvatljivima kad lišavaju osobu onoga što joj je nužno za namirenje vlastitih i tuđih potreba“ nije baš najspretnija jer u startu ne osuđuje grijeh i način na koji se gubi novac jer nitko nije prvi put izgubio 100 tisuća eura. Svi su počeli s ulogom kojim nisu ugrozili vlastitu, a ni egzistenciju svojih bližnjih.

Kockanje je jedna od aktualnosti u kojima se poneke mjesne Crkve ne snalaze baš najbolje. Za dobro župe i cijeloga mjesta bilo bi poželjno isključiti bilo kakvo koketiranje s vlasnicima kladionica ili posrednicima koji mogu sponzorirati neke crkvene događaje, pogurati za izgradnju crkve/zvonika ili pojačati župni vozni park.

Pričao sam s jednim prijateljem na ovu temu i rekao mi je da je glavna mana kockara to što izgledaju lijepo. Za razliku od alkoholičara ili narkomana, kockari fizički (barem neko vrijeme) mogu normalno izgledati i ako su netom prije toga izgubili 10 tisuća eura. Sociološki profil kockara je u kategorizaciji poroka možda najjadniji jer se, prema riječima dr. sc. Luke Maršića koji se kao psihijatar godinama bavi problematikom kocke, ponašaju kao djeca koja ne mogu spoznati realnu opasnost kockanja niti uvidjeti problematiku sve dok ne dotaknu dno. A to je za mnoge, nažalost, prekasno.

Ukoliko imate nekoga tko se bori ili je zaglavio u kocki, možete uočiti kako su takve osobe uvijek živi zid u društvu onima koji su u sličnim ili čak gorim problemima, no uvijek je ovaj istaknut pojedinac kao žrtveno janje koji će biti tema razgovora.

Budi što jesi

Ana Marić, OFS

Vjerujem da svi ponekad znamo zaroniti u razmišljanja o svome istinskome *ja*, o onome što nas čini jedinstvenima u ovome svijetu. Osim što vjerujemo da nas je Bog s ljubavlju stvorio i želio da budemo, da postojimo, željeli bismo dokučiti i koji specifičan poziv i poslanje imamo. Svi su vjernici pozvani na svetost i slobodni, u okrilju majke Crkve, izabrati i slijediti svoj duhovni put. Naš prvotni poziv je poziv na svetost, a put življenja i ostvarivanja te svetosti je za svakoga jedinstven. Gospodin je, stvarajući nas, svakome darovao posebne talente i darove, koji su nam jedan od putokaza na putu ostvarivanja svetosti. Promatrajući sebe i svoje sklonosti u svjetlu Božje riječi i nauka Crkve, korak po korak pronalazimo svoje specifično poslanje u svijetu. Pronalazimo put kojim nam je ići kako bismo se odazvali općem pozivu kršćanina - pozivu na svetost.

Najbolji način da se utkamo u bratstvo

U tom traganju, iz preobilja blaga Crkve izabrali smo biti svjetovni franjevci. Odazvali smo se jer smo se osjećali pozvani. Kod većine nas, vjerujem, nije bilo velike pompe oko toga. Nije bilo gromova, vatrometa i eksplozija, već neko prirodno i lagano koračanje i otkrivanje onoga što ti se učinilo kao nešto što je vrijedno bolje upoznati. Kroz razdoblje početne formacije imao si priliku više čitati i slušati o sv. Franji i Franjevačkom svjetovnom redu. U tom razdoblju mogao si naslutiti da je to veliko blago, koje trebaš istražiti i bolje upoznati, i nekad ti se činilo da si tako nedostojan. Strahovao si ponekad kad bi se približavali godišnji obredi privremenog zavjetovanja pitajući se svaki put iznova je li to doista tvoj put i hoćeš li moći obdržavati sve što se od tebe očekuje. I tako godinu po godinu - došlo je vrijeme za trajno zavjetovanje u Franjevačkom svjetovnom redu. Tada su osjećaji straha, velike odgovornosti, zanosa i uzbuđenja vjerojatno bili najveći. Bojim se da onaj tko je tome nonšalantno pristupio nije bio svjestan čemu pristupa. Trajnim si zavjetovanjem, dragi svjetovni franjevče, rekao konačno DA posebnom putu ostvarivanja svetosti na koji si se odlučio. Po stvaranju čovjek, po krštenju katolik, a po izabranom pozivu svjetovni franjevac. No tu naše traganje ne završava. Kako smo već naslutili tijekom razdoblja početne formacije da se pred nama prostire blago koje vrijedi istražiti i bolje upoznati, trajno zavjetovanje ne označava završetak traganja, već još dublje i pomnije promišljanje i upoznavanje. Promišljam o sebi i svojim talentima, o svome bratstvu i Redu te o svojoj ulozi u njima. Promišljam o sebi u svjetlu Božje riječi i u svjetlu franjevačkog poziva kako bih pronašao najbolji način da se utkam u svoje bratstvo, a samim time i u Red. Proces je to koji zahtijeva sakramentalni život, suživot s bratstvom i osluškivanje njegovih potreba, uz neophodno napajanje na franjevačkim izvorima, našem Pravilu i Generalnim konstitucijama. Ako ozbiljno

pristupamo ovome, mi nemamo vremena baviti se drugim pozivima i putevima. Zašto se ponekad dogodi da neki svjetovni franjevci posežu za drugim putevima, a zanemaruju onaj na koji su se zavjetovanjem odlučili? Jesu li zaboravili (ili nikad nisu uvidjeli) kakvo se blago prostire pred njima? Jesu li prestali produbljivati svoj poziv i tragati za svojim specifičnim poslanjem unutar poziva? Mnogo je pitanja, a i odgovori su raznoliki. Ovdje nećemo ulaziti u analiziranje svih mogućih uzroka.

Ako znam tko sam…

Svatko može doživjeti krizu u svome pozivu i svatko se može naći u stanju znatno drugačijem nego što je bilo stanje žara koje je imao u početku. Ono što je važno jest znati posegnuti za tim početnim žarom i ponovno ga raspiriti. Nekad ni to neće biti moguće uza svu dobru volju. Nekad ćemo koračati u tami i suhoći, ostajući vjerni svome pozivu unatoč tome. Da bismo mogli ostati vjerni svome pozivu, bitno je znati tko smo. Ako znam tko sam, znam čemu trebam ostati vjeran. Ako ne znam tko sam, niti sam ikad pokušao pronaći svoje mjesto u bratstvu, onda ću se stalno držati po strani i očekivati od svih drugih da budu uzorni svjetovni franjevci kako bih i ja konačno to mogao postati ili kako ne bih morao tražiti svoje mjesto drugdje. Svaka zajednica je zajednica nesavršenih ljudi i budemo li čekali druge da se dovedu u red pitanje je kad ćemo sami sebi doći na red. Kad će nam doći na red naš vlastiti identitet svjetovnog franjevca, koji treba brusiti cijeloga života? Nemojmo da nam zbog prosuđivačke zagledanosti u druge promakne istinsko življenje našega poziva i poslanja.

Budi što jesi. Rečenica kratka i jednostavna, ali u sebi krije bogatstvo Božje stvaralačke ljubavi prema nama i našeg odgovora na tu ljubav. To je ljubav koja daruje život, udahnjuje dušu te pokazuje cilj i smisao postojanja. U nastojanju da odgovorim na tu ljubav i poziv u njoj sadržan, ja tragam za svojim istinskim *ja* i odazivam se pozivu, koji god on bio. Kad uza svu svoju ljudsku nemoć, ali uz pomoć Duha Svetoga pronađem svoj poziv, odazivam se, jer se u odazivu krije moje istinsko *ja* i moja radost. Ako znam tko je Onaj tko me pozvao i tko sam ja u svjetlu tog poziva, nastojat ću ostati vjeran tome. Ako se i dogodi koje vrludanje (jer: Ah, samo sam čovjek), On uvijek vjeran ostaje. Uz nas je Gospodin, njegova i naša Majka Marija, zagovor sv. Franje i drugih svetaca, pomoć Crkve i našega bratstva. Izazova i prepreka je mnogo, ali nagrada je velika. Kako je lijepo biti što jesi!

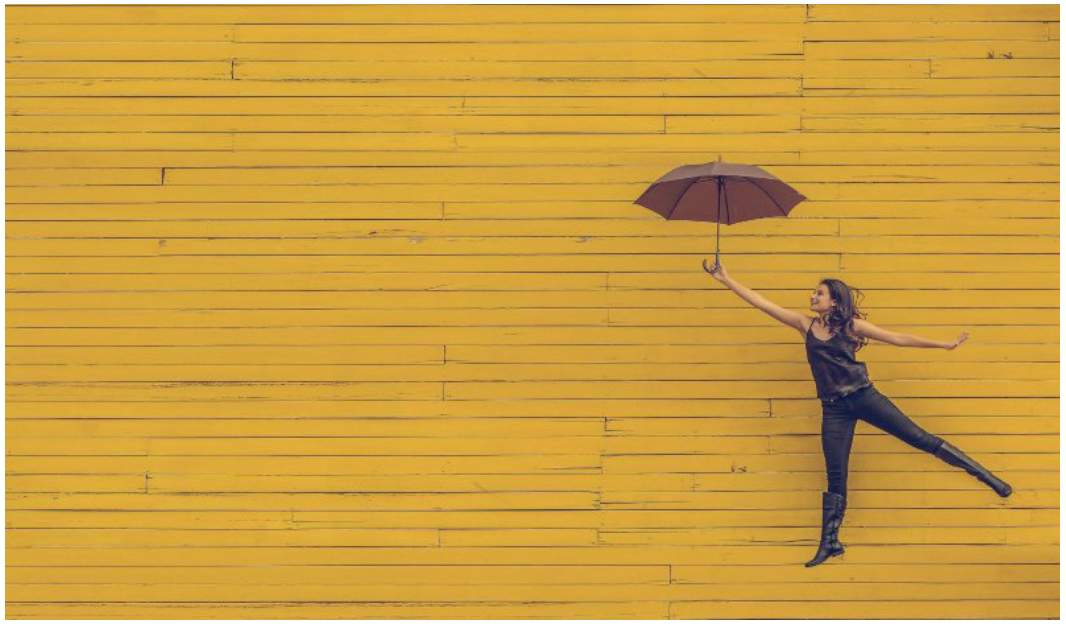

Kršćanstvo je radost

Ana Naletilić, OFS

Rođen sam 1981. godine. Iz župe sam Sv. Franje Asiškog Dobrinja – Sarajevo. Član sam Franjevačke provincije Bosne Srebrene. Franjevačku klasičnu gimnaziju završio sam u Visokom, a Filozofsko-teološki studij na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu 2007. godine. Nakon svećeničkog ređenja bio sam dvije godine župni vikar u Vitezu i dvije u Novoj Biloj. Godine 2011. odlazim u Rim na postdiplomski studij duhovnosti na sveučilište Antonianum, gdje sam 2014. završio magistarski studij za odgojitelje. Po povratku iz Rima bio sam najprije drugi meštar, a od 2016. do danas prvi meštar bogoslova na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu. Od srpnja ove godine uz službu meštra bogoslova postao sam i glavni urednik revije *Svjetlo riječi.*

„Svjetlo riječi" dugovječan je vjerski časopis, počelo ga se izdavati 1983. godine. Možete li za čitatelje „Franjinim stopama" ispričati o povijesti časopisa?
Svjetlo riječi – list za vjeru, društvo i kulturu, pokrenut je u travnju 1983. Izdavači lista sve do 1992. bili su provincijalati bosanske i hercegovačke provincije. Od 1992. vlasnik lista je samo Provincija Bosna Srebrena, sa sjedištem u Sarajevu. *Svjetlo riječi* je od početka izlaženja mjesečnik. U siječnju 2000. promijenio je svoj tradicionalni novinski izgled u oblik magazina u boji – moderne revije s 84 stranice koja je jedina takve vrste u BiH, ali i uopće na našim prostorima. Zadnjih godina broj stranica je smanjen na 68. Već nakon prvih nekoliko brojeva list se koncepcijski i tematski pronašao i zadobio svoju prepoznatljivost, koja se ogledala u franjevačkoj publicističkoj tradiciji s jedne i u praćenju modernoga razvoja ove vrste medija s druge strane. Ozbiljno i odgovorno zauzimanje jasnih kritičkih stavova prema konkretnim životnim pitanjima, njegovanje pluralizma mišljenja i dijaloška otvorenost listu će donijeti prepoznatljivost i velik broj čitatelja i poštovatelja na široj medijskoj sceni na našim prostorima – posebno kad je riječ o vjerskom tisku.

Danas je „Svjetlo riječi" dio Franjevačkog medijskog centra u Sarajevu – Svjetlo riječi (FMC), kojega uz mjesečnik Svjetlo riječi čine Izdavačka kuća Svjetlo riječi, Franjevačka informativna agencija (FIA), te radijska služba. Kako funkcioniraju ove ostale grane medijskog djelovanja franjevačke provincije Bosne Srebrene?
Franjevački medijski centar – Svjetlo riječi (FMC) je naša krovna kuća. Dio FMC-a jest i naša revija Svjetlo riječi. Studeni je posebno svečan, jer smo upravo u ovom mjesecu izdali jubilarni 500. broj. Zaista nije malo izdavati neku reviju 500 mjeseci bez prekida. Revija ima svoju redakciju i glavnog urednika. Dio FMC-a je također *Izdavačka kuća Svjetlo riječi,* koja uređuje i tiska druge publikacije i knjige. Dosad je izdano preko 200 različitih publikacija i knjiga. Najviše izdanja ima naš molitvenik *Biserje sv. Ante,* a među najpoznatijim izdanjima je svakako i naš godišnji *Kalendar sv. Ante. Franjevačka informativna agencija (FIA)* prikuplja, sređuje i objavljuje vijesti vezane za Franjevačku provinciju Bo-

snu Srebrenu. Osim tiskane revije *Svjetlo riječi* ima svoju internetsku stranicu i portal www.svjetlorijeci.ba, a prisutan je i na Facebook i Instagram, na kojima se nalazi i više sadržaja, napose vijesti, nego u samom časopisu. Postoji i Youtube kanal „Svjetlo riječi FMC“ na kojem emitiramo svoje radioemisije, koje se kasnije emitiraju na više od 15 radiopostaja u BiH i Hrvatskoj. Postoji isto tako i digitalno izdanje revije, na koje se pretplatnici mogu pretplatiti i čitati među prvima novi broj revije na svojim mobitelima, tabletima i računarima. Imamo i dvije knjižare, u Vitezu i Livnu, te središnjicu u Sarajevu, gdje se mogu kupiti sva naša izdanja.

Živite i djelujete u multikulturnoj i višekonfesionalnoj sredini. Kako je biti vjernik i franjevac u bilo kojemu od naša tri Reda u takvom okruženju?
Življeti u takvom okruženju uvijek je izazov i blagoslov. Uvijek se može učiti od drugih naroda i kultura. Isto tako, drugim narodima, kulturama i religijama uvijek se može dati lijepo svjedočanstvo svoje vjere i kulture. U ovakvim sredinama čovjek se uči poniznosti jer je potrebno, čini mi se, puno više poštovanja i otvorenosti prema drugačijima nego kad si samo među “svojima”. Kao Crkva i kao franjevci uvijek imamo i misijsku zadaću, a za što je velika šansa upravo ovakvo okruženje. Veliko je svjedočanstvo franjevaca i franjevki u ovim sredinama njihov karitativni rad, kao što su pučke kuhinje za siromašne, domovi za nezbrinutu djecu, rad u bolnicama i mnogi drugi projekti gdje se ne pita za vjeru i naciju, nego se gleda je li netko u potrebi pa da mu se pomogne.

Ove godine franjevačka obitelj obilježava 800 godina od iznimno značajnoga događaja iz života sv. Franje – njegova dobivanja presvetih rana Isusovih. Kako je vaša franjevačka provincija obilježila tu veliku obljetnicu?
Proslave 800. obljetnice Rana sv. Franje održavale su se na više razina u našoj provinciji. Na lokalnoj razini mnoge su naše župe organizirale različite molitvene programe u svojim crkvama, najčešće za blagdan Rana sv. Franje koji pada na 17. rujna ili oko svetkovine sv. Franje 4. listopada. Mnoge su župe za svoju Framu i OFS organizirali hodočašća u Asiz i na La Vernu. Postojale su proslave i na regionalnim razinama po našim samostanima sa sličnim programima. Na provincijskoj razini imali smo dva seminara u sklopu trajne formacije. A središnja proslava je bila od 14. do 17. rujna, kad smo slavili svoj Kapitul na rogožinama i Dan provincije na blagdan Uzvišenja sv. Križa (14. 9.), a zatim tri dana slavili dodatno prošireni Kapitul na rogožinama zajedno s predstavnicima Drugog franjevačkog reda - sestrama klarisama, sa sestrama franjevkama, sa predstavnicima OFS-a i Frame naše provincije. Tim povodom smo razgovarali o pitanjima koja je predložila naša Generalna kurija iz Rima i donijeli neke smjernice za naše djelovanje i poslanje u BiH.
Osim toga, naši bogoslovi imali su u travnju u Samoboru susret sa svim ostalim bogoslovima iz svih franjevačkih obitelji iz BiH, Hrvatske i Slovenije. A u srpnju su hodočastili u Asiz i na La Vernu gdje su imali susret svih bogoslova OFM iz Europe s generalnim ministrom OFM-a.

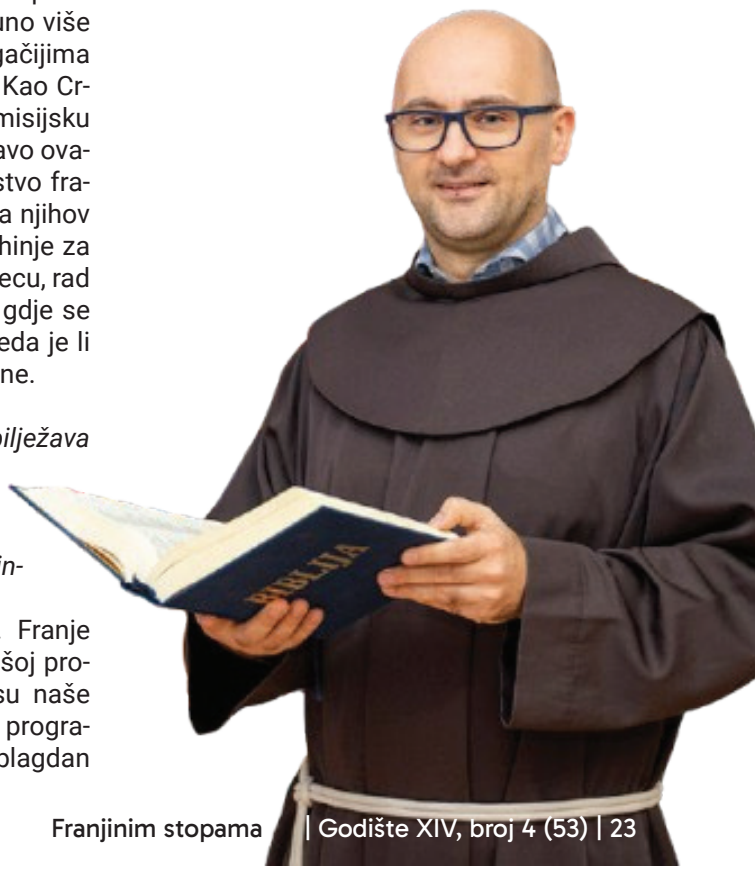

Što, po vašemu mišljenju, u ovome vremenu kada ljudi gotovo i ne mare za Boga, vjeru i svece, franjevački red sa svojom karizmom može ponuditi svijetu?

U današnjem modernom zapadnom svijetu u kojem vlada individualizam, sloboda bez odgovornosti, te pokidani iskreni međuljudski odnosi, franjevački red sa svojom karizmom može ponuditi puno toga. Naša karizma jest prije svega život u bratstvu, gdje se poštuje i cijeni jednako svaki čovjek, gdje smo svi jednaki po vrednotama, ali smo ipak različiti po sposobnostima. Svi smo međusobno braća i sestre, svatko sa vlastitim Božjim darovima u sebi. Naša karizma je također solidarnost s najugroženijima, pomoći svakom čovjeku u potrebi ne gledajući pri tom koje je vjere ili nacije. Svakom čovjeku trebamo pomoći. Naravno tek onda ćemo riječima, koje će također potkrijepiti naša djela, posvjedočiti svoju vjeru i navijestiti Radosnu vijest – Evanđelje. Jer kršćanstvo je radost, radost jer smo po Kristu, u praštajućoj ljubavi u žrtvi križa, otkupljeni i spašeni. Sv. Franjo je bio radostan svetac. Pa ni u trenucima muke i bolesti, nije mu manjkalo radosti. A pred samu smrt pjevao je: „Dobro mi došla, sestrice smrti". Takvu radost bismo i mi franjevci i franjevke trebali imati u sebi i prenositi je na druge ljude u ovom ponekad jako tmurnom svijetu.

fra Dane Karačić, OFM

Božićna ponoćka 1992. i 1993.

Godina je 1992. Rat je opustošio grad. Granate svakodnevno prijete svojim ubojitim udarima, zapravo, one su svakodnevna stvarnost. I tako tijekom cijeloga dana i noći. Približava se Božić, ali nema ništa od predbožićnog ugođaja – barem ne u njegovoj vanjskoj pojavnosti. Nema ni okićenih borova, ni šarenih izloga u trgovinama, ni užurbane kupovine potrebnih stvari za proslavu Božića. Grad razrušen do neprepoznatljivosti.

Umjesto nekadašnjih izloga ukrašenih raznovrsnom robom i svjetlećih reklama sada zjapi praznina. U večernjim satima jedva se može koga vidjeti na gradskim ulicama. Čak nema ni dječje razigranosti i pucanja petardi, što i nije velika šteta. Njih su zamijenile ubojite granate.

Naš samostan i crkva izgledaju otužno. Činilo se kao da je sve prepušteno zubu vremena i propadanju, a nije – samo godinu dana ranije sjali su u punoj raskoši, i samostan i crkva prepuna vjernika. Ratne strahote ostaviše pustoš i ništavilo. Čak i jaslice koje smo napravili u jednome, bar donekle, zaštićenom kutu između srušene crkve i samostana, poznata mostarska bura je otpuhala, pa je ostao samo pokoji znak našeg pokušaja da na taj način obilježimo Božić.

Ipak, ostao je Božić u našoj duši. Tom ugođaju ni granate ne mogu naškoditi. Stoga smo iz ništa napravili skromni, mali, ali lijepi božićni ugođaj. U našoj fratarskoj blagovaonici, koja je bila u podrumu, dvojica mladih fratara, fra Mladen i fra Slaven, uredili su prekrasan prostor, urešen i ukrašen božićnim motivima. Tu smo slavili ponoćku. Ne baš u pola noći, ali svakako u večernjim satima. Bože, kako smo bili sretni! Fra Ivan Ševo, gvardijan, predvodio je koncelebriranu misu, a svi mi fratri okolo. Došlo i nekoliko susjeda i radnici koji su pomagali u Caritasu. Čak je i Radio Mostar na čelu s g. Veselkom Čerkezom izravno prenosio našu ponoćku. Ja sam započinjao božićne pjesme. Možda suglasje nije bilo na zavidnoj razini, ali se pjevalo iz svega grla da su se i zidovi tresli. Čini mi se da smo nadjačali čak i detonaciju granata, koje su nesmiljeno padale po cijelome gradu. Ostali smo nakon mise u ugodnom i radosnom druženju sve do pola noći, a onda puni božićne radosti i ponosa - na počinak.

Godina 1993. Ratno stanje ne samo da nije jenjalo, nego je paraliziralo cjelokupni život u gradu. Mi nismo mogli ni normalno prići samostanu – sav je bio okovan daskama da se koliko toliko zaštitimo od ubojitih projektila. Ulaz je bio moguć samo na sporedna vrata, pored stepenica koje su vodile u podrumsku kuhinju. Mi, pastoralno aktivni fratri, stanovali smo u Cimu u kući Jakova Škrobe.

Unatoč svemu - ponoćka

Badnji je dan. Lijep, prohladan, ali ugodan zimski dan. Pravo božićno vrijeme, ali bez uobičajenih božićnih radosnih manifestacija. Svatko se smjestio u tišinu vlastitoga doma i svatko je Badnju večer proživljavao na svoj način. Jedino su granate i ubojiti metci slavili svoj smrtonosni pir. Neumorno su parali nebo i uz jezovite detonacije padali po gradu i okolici. Mi fratri smo u Škrobinoj kući u Cimu gotovo bez riječi sjedili i svatko je odvijao svoj vlastiti film.

Oko 11 sati zaustavio se pred kućom neki automobil. Bijaše to Ante Krišto, vlasnik TV OSKAR C. Bez ikakva uvoda, a ne bez određene euforije i prkosa, rekao nam je da idemo u samostan slaviti Ponoćku. Uzalud su bila naša uvjeravanja da je to neizvedivo, da je policijski sat, da se ne smiju svjetla paliti. On je bio uporan govoreći da će on voziti – bez ili s minimalnim svjetlima. Pa kad riskira on, koji ima četvero djece, možemo i mi. Pošli smo Luka, Mile i ja. Krišto je vozio. Više puta je autom očešao zidove jer su na farovima auta bile samo dvije rupe od par centimetara kroz koje je prodiralo svjetlo. Tako smo stigli u samostan, a da nitko ni riječi nije progovorio; ni Krišto ni mi. Kapela je bila u sobici preko puta Ureda. Odnekle se stvorio i Lasta. Tako smo nas četvorica slavili Ponoćku. „Brojni puk“ je bio samostanski radnik Branko Topčić. Čini mi se da je bio i fra Josip Katalinić, ali nisam siguran. Krišto je snimao. Kako smo došli, tako smo se i vratili. Unatoč povremenom udaranju auta o zidove, neko posebno zadovoljstvo zavladalo je među nama, pa smo u Krištinu autu potiho pjevali božićne pjesme. Sutradan na „Krištinoj televiziji“ bio je veliki naslov: „Ponoćka u crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru“. Bez teksta i objašnjenja, samo imena nas koji smo slavili ponoćku.

Čuvaš li svoju karizmu?

fra Josip Vlašić, OFM

Nikad se neću umoriti članove Franjevačkog svjetovnog reda, svoje drage trećare, kojima služim kao njihov duhovni asistent, vraćati njihovim bratstvima i govoriti im kako je važno da sudjeluju u životu svoga bratstva. Zašto? Zato jer je život u bratstvu bitan dio franjevačke karizme. Franjevca nema bez bratstva. Pa i onda kada je zbog nekih velikih razloga spriječen fizički sudjelovati u životu bratstva, duhovno zajedništvo i blizina nikada ne smiju biti dovedeni u pitanje. Sv. Franjo je bratstvo razumio upravo kao dar: „Gospodin mi dade braću!" Što bi onda značilo odustati od dolazaka na susrete bratstva? Što znači kada se zavjetovani svjetovni franjevac i franjevka distanciraju od svoga bratstva, kada žive bez njega ili mimo njega? To znači da su na putu da se iznevjere svojoj karizmi i da je ne čuvaju. Uvijek je tako: izgubimo ono što ne čuvamo. Možda će netko reći: „Nisam ja izgubio bratstvo, nego je bratstvo izgubilo mene." I to može biti. I to je tema za razmišljati i ispitati svoju savjest i rasti u vjernosti karizmi. No, u ovom tekstu želim razmišljati o osobnoj odgovornosti za svoj poziv i za život bratstva.

Svete i lijepe *Generalne konstitucije* u članku 30 govore kako su svi članovi bratstva odgovorni za svoje bratstvo. Svi, a ne samo ministar i vijeće. Svi, a ne samo duhovni asistent. Svi članovi bratstva su suodgovorni za svoje bratstvo. To znači da si ti osobno kao trećar odgovoran za svoje bratstvo. Bivajući odgovoran za bratstvo odgovoran si i za važan dio svoje karizme.

Kako se vrši odgovornost za bratstvo? Iste *Generalne konstitucije,* koje su dar Duha Svetoga i znak velike ljubavi Crkve za Franjevački svjetovni red, u istom broju govore kako se biva odgovoran za svoje bratstvo. Pokušajmo spomenuti i samo kratko protumačiti tu rečenicu iz *Generalnih konstitucija* OFS-a: „Osjećaj suodgovornosti članova zahtijeva osobnu nazočnost, svjedočenje, molitvu, djelatnu suradnju prema mogućnostima pojedinaca kao i eventualne obveze u animiranju bratstva." Svaki trećar treba ovu rečenicu shvatiti osobno i svoju savjest ispitati pred Bogom i svojim bratstvom.

Osobna nazočnost. To je prvi način kako sam odgovoran za svoje bratstvo. Trebam biti prisutan. Prisutnost je preduvjet svih drugih načina odgovornosti. Ako nisam prisutan u bratstvu, osim zbog opravdanih razloga, znak je da sam u velikoj krizi identiteta. Ako nisam prisutan u životu bratstva, počinjem se kockati s darom poziva. Jedan od znakova izgubljenosti je neprisutnost. Također, to može biti znak i da sam prisutan negdje drugdje pa sam se umorio od mnogih prisutnosti i onda po nekoj svojoj logici biram gdje ću. Često se dogodi da članovi Trećeg reda hodaju u druge zajednice i tamo „pune svoje baterije". Dakako, nema ništa loše u drugim zajednicama. Naprotiv! Pozvani smo jedni s drugima surađivati i pomagati se na putu evanđeoskog rasta. Ali svatko sa svojom karizmom i na svoj način. Neka ovdje bude samo usput spomenut problem mnogostruke pripadnosti koja može biti i zapreka i smetnja odgovornosti za život svoga bratstva i za vlastitu karizmu.

Ispitaj svoju savjet. Jesi li redovito prisutan u životu svoga bratstva? Jesi li rado prisutan? Kada najčešće ne sudjeluješ na susretima i zbog čega? Voliš li svoje bratstvo? Vjeruješ li da je u tvom bratskom zajedništvu prisu-

tan Gospodin? Vjeruješ li da ti je Gospodin dao braću? Jesi li još uvijek radostan zbog dara franjevačkog svjetovnog poziva kojeg si primio i kojeg si u zavjetima izabrao?

Svjedočenje. To je drugi način kako bivaš odgovoran za svoje bratstvo: dajući svjedočanstvo vlastitog života. To se događa na dvije razine: prema unutra i prema van. Pozvan si svjedočiti članovima svoga bratstva, ali si pozvan svjedočiti i u svojoj obitelji, u svojoj župnoj zajednici, na svom radnom mjestu, u svome susjedstvu. Kada izostane svjedočanstvo, izostaje i odgovornost za bratstvo. Imaš li ideju što bi značilo svjedočiti prema unutra tj. svjedočiti članovima svoga bratstva? Možda možemo biti konkretni i jednostavni. Na primjer, s godinama iskustva naučio si da život poznaje teške trenutke. Iskusan si u kušnjama i životnim borbama. Osvjedočio si se u jakost Božje milosti i zagovorne molitve. Ako u tvome bratstvu netko prolazi kroz slična iskustva ti možeš biti onaj tko prilazi bratu/sestri, ili to čini javno u bratstvu svjedočeći da se sve može u Bogu koji daje snagu, i obećavaš da ćeš moliti. Eto tvog svjedočanstva! A prema van, u tvojoj obitelji, u susjedstvu, na radnom mjestu? Toliko je načina. Trećari su čestiti ljudi. Milosrdni su i spremni pomoći. Imaju osjetljivo srce za siromahe. Ne daju se uvući u prljave rabote. Pravedni su. U društvu su gorljivi za opće dobro. Kada je trećar takav, on je življeno svjedočanstvo i tako čuva bratstvo kojem pripada. Kada nije takav, on je protusvjedočanstvo i tako nanosi štetu svome bratstvu.

Ispitaj svoju savjest. Kakvo je tvoje svjedočanstvo? Jesi li se povezao s članovima svoga bratstva? Uspijevaš li svjedočiti Božju ljubav koju si kušao u svome životu? Imaš li povjerenja u članove bratstva kako bi mogao posvjedočiti o nekim svojim duhovnim ili životnim iskustvima? Ili te je možda sram? Kakvo je tvoje svjedočanstvo izvan bratstva i crkve? Kakav si u svojoj obitelji? Kako živiš malenost i duh služenja koji je vlastit svjetovnim franjevcima? Jesi li milosrdan i spreman oprostiti?

Molitva. Bratstvo Franjevačkog svjetovnog reda nije molitvena zajednica, ali je molitva srce života u bratstvu kao i srce svakog poziva. Molitva u najizvrsnijem smislu riječi: ne samo kao blebetanje i brbljanje mnoštva lijepih duhovnih riječi i molitvenih obrazaca, nego molitva kao oslanjanje na Boga i život povjerenja u Boga. Molitva je *prisnost s Bogom,* kako to papa Franjo voli često ponavljati. Ako trećar iskreno moli, on će biti vođen Duhom Svetim i pronaći će svaki mogući način da bude odgovoran za svoje bratstvo. Ako svjetovni franjevac iskreno moli i ako je u molitvi postao prisan s Bogom, on će i bez riječi i s riječima svjedočiti kako je Bog kralj i Gospodin njegovog života.

Molitva s bratstvom i u bratstvu jako je važna. To je način kako dajemo svjedočanstvo o primatu Boga u našim životima. Važno je

moliti zajedno s drugim članovima bratstva i jako je važno moliti jedni za druge unutar bratstva. U većim bratstvima može se čak oformiti i neka molitvena sekcija, kao jedna grupa unutar bratstva koja će se posvetiti češćim molitvenim susretima i tako pred Bogom zagovarati za bratstvo i njegove članove, ali i za župu, za Crkvu i za druge potrebe društva. Međutim, svjetovni franjevci svoj poziv žive u svijetu, svjedočanstvom dobrog molitvenog života u obitelji, među prijateljima i susjedima i na svim drugim područjima. Rekao bih da je tu osobito važno dati svjedočanstvo za Gospodina redovitim sakramentalnim životom, osobito nedjeljnom misom i sudjelovanjem u drugim pobožnostima koje se organiziraju u župi. Iznad svega to se očituje u ljubavi prema euharistijskoj Kristovoj prisutnosti. Poznato nam je kako je sv. Franjo iskazivao svoju ljubav i zahvalnost Gospodinu čestim pohodima crkvama. Bitna oznaka franjevačke duhovnosti jest da je ona euharistijska. Trećari su redoviti u klanjanju Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu. Oni tu hrane svoj poziv; tu zagovaraju za potrebe Crkve i svijeta. I ne samo da rado sudjeluju u molitvi klanjanja kada je ona organizirana u crkvama njihovog prebivališta, nego i sami rado pohađaju crkve i borave pred svetohraništima. Dodao bih i još jedan detalj: svjetovni franjevci pozvani su širiti euharistijsku pobožnosti i promicati ljubav prema klanjanju Presvetom.

Dakako, ovdje ne smijemo zaboraviti molitvu Časoslova. Ta duboko biblijska molitva, neopisivo draga sv. Franji i sv. Klari, kao liturgijska molitva cijele Crkve, kojoj je trećar pozvan biti vjeran i na što ga obvezuje zakonodavstvo Reda, svjedočanstvo je pripadnosti Crkvi i način kako se vrši odgovornost za bratstvo, ali i za Crkvu i svijet. Voli svoj Časoslov i uči ga moliti s ljubavlju. To je sveta i moćna molitva. Časoslov je bio i ostao škola svetosti tolikim svecima i blaženicima. Zašto to ne bi bio i tebi?

Ispitaj svoju savjest. Kakva je tvoja molitva? Je li redovita ili usputna? Odvajaš li za molitvu kvalitetno vrijeme ili molitvi pripadaju ostatci tvoga vremena? Ideš li rado na svetu misu, ne samo nedjeljom i svetkovinama, nego i radnim danima? Jesi li naučio klanjati se Gospodinu i izlijevati pred njim svoju dušu? Produbljuješ li svoja iskustva molitve? Rasteš li u molitvi? Učiš li čitati i razmatrati Božju riječ i moliti nadahnut njome? Što možeš učiniti da još više postaneš čovjek molitve?

Djelatna suradnja i obveze. Nisi pozvan biti fikus u svome bratstvu. Svatko od nas ponaša se u skladu sa svojom naravi. Netko je introvert, netko ekstrovert. Kako god bilo, važno je da si djelatno prisutan u svome bratstvu, da surađuješ s drugima, da se nudiš za provođenje određenih projekata koji postoje u tvome bratstvu. Činit ćeš to na svoj način i u skladu sa svojom osobnošću. Važno je da si spreman djelovati. Kada imaš takvu spremnost, ljubav će pokazati način kako će se tvoja djelatna suradnja ugraditi u život bratstva i Crkve. Ako te bratstvo prepoznaje kao potencijal za neku službu, u trenutku izbora pozvan si dati se na raspolaganje. Često se za to traži hrabrosti i spremnosti na žrtvu.

Ispitaj svoju savjest. Jesi li aktivan ili pasivan član svoga bratstva? Možeš li rasti u spremnosti kako bi bio više djelatno prisutan u svome bratstvu? Djelatna suradnja s drugima očituje se i u tvojoj zahvalnosti za one koji u tvom bratstvu služe kroz različite službe. Iskazuješ li im zahvalnost i pomažeš li im?

Zaključno, ovih nekoliko misli, koje nisu konačne, htjele bi ti biti poticaj da provjeriš svoju odgovornost za vlastito bratstvo i za vlastitu karizmu. Potičem te da ponovno pročitaš 30. članak iz *Generalnih konstitucija,* da ga meditiraš i da moliš nadahnut tim riječima. Otvori se Duhu Svetomu i moli ga da te on uvede u riječi koje tebi Crkva daje kako bi te poučila na koji način trebaš živjeti svoju franjevačku karizmu. Da, *Generalne konstitucije* su upravo to. One su plod Duha Svetoga i dar Crkve kako bi ti pomogli živjeti tvoj franjevački poziv.

Znam da nisam zakasnila

Ivanka Brekalo, OFS

Odrasla sam u tradicionalnoj kršćanskoj obitelji. Roditelji su moje sestre, brata i mene učili kršćanskim vrijednostima. Nikada se nije propuštala nedjeljna misa.

Kao djevojčica išla sam često na Čerigaj kod bake Ive, koja je bila u dubokoj starosti. Znala sam da je bila trećarica, ali nisam znala što to zapravo znači. Bila je tiha, strpljiva, stalno je blagoslivljala, molila i nikada se nije žalila ni na što. U životu je imala mnogo poteškoća – izgubila je oba roditelja u dobi od samo četiri godine – ali je uvijek imala veliku vjeru u Boga. Rekla bih sada, s odmakom vremena, da je imala pravu, istinsku, živu vjeru u Boga. Srce koje je u skladu s Bogom ispunjeno je nebeskim mirom i širi njegov blagoslovljeni utjecaj na sve oko sebe. I danas je svi iz obitelji tako jasno pamtimo samo po dobrom, iako nije među nama već 26 godina. Vjerujem da mi je ta njezina vjera dala jednu posebnu klicu vjere i čežnje za Bogom, koja je dugo klijala u meni.

Nastavila sam živjeti kršćanskim životom, ali sam osjećala da nešto nedostaje. Trebala sam nešto više, no tu sam želju dugo potiskivala u drugi plan. Željela sam dublju vjeru u Boga, ustrajnost poput bake Ive, a put za to bio je upis u Franjevački svjetovni red.

Sve što se odgodi, možda se i ne dogodi

Udana sam, majka sam osmero djece, pa sam zbog mnogo obveza odgađala taj upis za nekada kasnije… što se pretvorilo u godine odgađanja. Jedan razgovor s kolegicom Melanie, koja je članica OFS-a, sve je promijenio. Ona mi je jednostavno rekla: „Sve što se odgodi, možda se i ne dogodi.” U tom trenutku znala sam da nipošto ne želim da se to ne dogodi te sam odlučila da više neću odgađati.

Prvom prilikom upisala sam se s velikim oduševljenjem u Franjevački svjetovni red i dobila novu obitelj: braću i sestre u Kristu, koji slijedeći primjer svetoga Franje, rastu u vjeri i ljubavi prema Bogu i bližnjemu.

Jedan korak na putu rasta u vjeri dogodio se prije nekoliko godina tijekom devetnice Širokobriješkoj Gospi, kada je tema bila sakrament krštenja. Svećenik je govorio o krštenju kao o najljepšem Božjem daru, temelju kršćanskoga života. Po krštenju smo oslobođeni od grijeha i nanovo rođeni kao djeca Božja. To sam i prije znala, ali nikada nije tako snažno doprlo do moga srca kao tijekom te devetnice. Svećenik nam je tada dao zadaću da saznamo datum svojega krštenja.

Datumi krštenja

Inače dobro pamtim datume rođenja osoba s kojim sam bila povezana u životu na bilo koji način – kada dođe određeni datum, sjetim se kome trebam čestitati. Ali jedan datum, 9. studenog, uvijek je u meni budio osjećaj da se nešto važno dogodilo: stala

bih, razmislila, ali nisam se mogla sjetiti nikoga kome bih čestitala.

Nekoliko mjeseci nakon što je devetnica završila, zamolila sam svoga sina koji je išao u župni ured da upita kada sam krštena i koji me je fratar krstio. Kada se vratio, dao mi je papir na kojemu je pisalo: datum krštenja 9. studenoga (blagdan Posvete Lateranske bazilike), krstitelj fra Dane Karačić.

Dakako da sada pamtimo i datume krštenja svoje djece, datume kada su nanovo rođeni kao djeca Božja. Na te dane odlazimo u crkvu i zahvaljujemo Bogu za sve dobro što primamo u životu, od čega tek jedan manji dio primjećujemo. Obično ih razveselimo i nekom sitnicom, tako da se raduju svom drugom rođendanu.

Zahvalna sam Bogu za sve što sam primila za vrijeme formacije u Franjevačkom svjetovnom redu, za svoje učiteljice Suzanu, Moniku i Ivanku, koje su nesebično izdvajale svoje vrijeme učeći nas o Pravilu, načinu života, kao i izgrađivanju identiteta svjetovnog franjevca. Uoči dana trajnih zavjeta u našu crkvu Uznesenja Blažene Djevice Marije na Širokom Brijegu došle su relikvije sv. Franje. Bio je to svet događaj koji se ne može riječima opisati, nego samo srcem osjetiti, tako divna uočnica za nas kandidate koji smo sutradan trebali dati svoje trajno obećanje.

Na nedjeljnoj svetoj misi, 20. listopada 2024., nas šestero obećali smo trajnu vjernost pred Gospodinom u našoj prekrasnoj crkvi, u kojoj se prvi put nalazi križ sv. Damjana, pred kojim je molio sv. Franjo, nakon 800 godina rana sv. Franje. Tada sam shvatila da je tako trebalo biti i da nisam zakasnila. Svetu misu slavio je moj krstitelj, a sada i duhovni asistent bratstva, fra Dane Karačić. Zahvalna sam Bogu koji djeluje preko fra Dane, koji se nije slučajno našao na mojem životnom putu, koji tako snažno sije riječ Božju i svjedoči franjevačku duhovnost.

Na 50. obljetnicu mojega krštenja, 9. studenoga 2024., bio je milosni događaj u našoj župi. Crkvena zvona tako su lijepo, radosno zvonila. Svetu misu je u koncelebraciji više svećenika služio biskup Petar Palić, koji je bio u pastoralnom pohodu te je u propovijedi spomenuo i krštenje, a Evanđelje je čitao fra Dane. Ta je misa bila dar od Boga za sve vjernike, a ja sam zbog svega osjećala da mi je Bog osobno uručio veliki dar. Nadam se da ću taj dar podijeliti s drugima tako što ću, uz Božju pomoć, poput svetoga Franje, radosno kročiti stazom života kao glasnik Velikoga Kralja.

Luca Ljubić r. Kožul (1925. – 2024.)

Imala je prepoznatljivu uravnoteženost

fra Dane Karačić, OFM

Jedna od najljepših karakteristika svakoga čovjeka jest uravnoteženost. Uravnotežen je netko kad se ne da tako lako izbaciti iz svoga mira, kad je uvijek dobro raspoložen. Uvijek je jednak, uvijek ima isti lik, isto raspoloženje i isto zadovoljstvo. Uvijek možeš s njim računati, u njega se pouzdati. Nije jednostavno naći takvoga čovjeka. Ima dosta onih koji su uvijek isti, ali oni su hladni i bez osjećaja. Beton je uvijek isti, ali je jednako hladan, bez života, odbojan... Uravnotežen čovjek zrači nutarnjom smirenošću. Ima u sebi čvrstoću i jasnoću i ne prilagođuje se vanjskim utjecajima. Njegova duša i tijelo uvijek su u skladu.

Jedna naša trećarica, o kojoj kanim napisati nekoliko redaka, po mome sudu, posjedovala je prepoznatljivu uravnoteženost. U svemu. I u govoru i u šutnji, kad se smijala i kad je bila ozbiljna, kad je molila i kad je s drugima razgovarala o bilo čemu, kad je imala potrebu nešto pohvaliti ili dati primjedbu na nečije nedolično ponašanje. Bila je uravnotežena i u tuzi i u radosti, i u hodu i u odijevanju (sjećam se da joj je trećarski pasić, dok se nosio, bio uvijek izravnat sa suknjom, niti jedan centimetar dulji ili kraći). S njom se moglo ozbiljno razgovarati, ali i lijepo se šaliti. Znala je dati mudre i korisne savjete, ali i upozoriti na nešto što nije dobro. Riječ joj je uvijek bila prijazna – nikada osorna. Sv. Benedikt je običavao govoriti ekonomu svoga Reda; da onda kad nema što dati svojoj braći, podari im barem prijaznu riječ. I obrazlaže to riječima Poslanice Efežanima: „Nikakva nevaljala riječ neka ne izlazi iz vaših usta, nego samo dobra...“ (Ef. 4, 29) To je bila njezina praksa i način ponašanja kroz cijeli život. Takav je moj dojam o Luci Ljubić, koju sam poznavao preko 50 godina, a osnovne podatke o njezinu životu dobio sam od njezine djece.

Ratne i poratne godine

Luca je rođena 4. 7. 1925. godine u selu Uzarići, u obitelji Kožul kao treće od petero djece Marijana i Ane r. Primorac. Oni su bili tradicionalna, hercegovačka kršćanska obitelj. Na hercegovačkom škrtom kršu živjelo se teško, a obitelj Kožul, kao i većina domaćinstava toga vremena, bila je skromnih primanja. Slijedom toga Lucu su roditelji s nepunih 7 godina odlučili dati u najam ujni Verki. Ujna je bila udovica I. svjetskog rata, a trebao joj je još jedan par ruku, jer je imala veliko imanje i brojnu obitelj. Mala Luca je odvajanje od obitelji u tako ranoj dobi jako teško prihvaćala. Ipak, nikada se više za stalno nije vratila u svoju rodnu kuću, a jedino sjećanje na rano djetinjstvo i rodnu kuću ostala joj je svakodnevna molitva Anđeo Gospodnji. U ujninoj kući je preživjela II. svjetski rat i ostala sve do svoje udaje 1948. godine.

Svu surovost rata Luca je, kao i mnogi njezini suvremenici, osjetila i na svojoj koži, o čemu svjedoče i brojni događaji iz njezina života.

Partizani su tada na razne načine zlostavljali mještane te se služili različitim trikovima, nerijetko i prisilom, kako bi naveli ljude na priznanje da su njihovi najbliži u ustašama. Jednom zgodom su ušli u „Verkića kuću" predstavivši se kao ustaše i optuživši ujnu Verku da joj je sin partizan, na što je ona odgovorila da nije njezin sin partizan nego ustaša. Od sigurne smrti spasila ih je domobranska knjižica njenog sina, postavljena na prozoru kuće. Drugom prilikom partizani su rano ujutro pokucali na vrata kuće, a Luca im je, ne znajući tko je, otvorila vrata. Tada su je optužili da je čekala nekog ustašu te je ispitivali i zastrašivali. Htjeli su je u tom trenutku povesti sa sobom, „kako bi im pokazala put". Luca je to odbila ne bojeći se ni umrijeti. Rekla im je kako je mogu odmah ubiti, ali da neće poći s njima. Nakon toga su je partizani izveli, postavili pred zid i pucali oko nje, no nisu je ubili. U susjednom zaseoku partizani su u to vrijeme ubili jednu djevojku.

Nekoliko dana nakon ovih događaja partizani su pokupili sa sobom sve sposobne muškarce i žene te ih prisilili da na nosilima prenose partizanske ranjenike u Imotski. I u drugim mjestima širokobriješkog kraja bilo je sličnih akcija i nošenje ranjenika na različite destinacije. Neki su mi kazivali sve poteškoće koje su podnosili za vrijeme tih transporta. Putovi su bili uski i teško prohodni, pa su im ranjenici, ako bi negdje zapeli i još više povrijedili njihove rane, psovali i nazivali pogrdnim imenima, a i oni koji su pratili ranjenike su ih nazivali ustašama i vrijeđali ih na razne načine. I Luca je bila među onima koji su nosili ranjenike. Tom prilikom nisu im davali ni hrane. Tako umorni i izgladnjeli vraćali su se kući. Nisu se usudili usput ni u koga ništa pitati – osim vode. Nije im na tom dugom putu nitko ništa ni nudio za jelo. Luca se tada zavjetovala da će, ako ostane živa, svakoga tko joj dođe u kuću pitati je li gladan i nahraniti ga. Toga se zavjeta držala do kraja života, premda je u poratnom vremenu i sama bila u oskudici.

Bijeli franjevački pasić

Luca je 1943. (ili 1941.) godine postala članica Trećeg reda sv. Franje. Primio ju je vjerojatno fra Žarko Leventić. Cijeloga života vlastitim je primjerom promicala i na djelu živjela vrijednosti kršćanstva. Po uzoru na sv. Franju, voljela je služiti drugima i bila je uvijek spremna pomoći svakome kome je pomoć bila potrebna.

Pohodila je crkvu svake nedjelje, kao i sastanke trećara dok ju je god zdravlje služilo. Posebni ures na njezinom skladnom odijevanju bio je bijeli, lijepi, franjevački pasić. Kad ju je starost počela sustizati i kad nije mogla više fizički pohoditi svetu misu, dane je provodila moleći u kući i slušajući Radio Međugorje, uvijek s krunicom u rukama. Rado je čitala vjerski tisak: „Glas koncila", „Kanu", „Svjetlo riječi" i „Naša ognjišta". Posebno je vodila računa o vjerskom odgoju svoje djece i trajno se brinula da redovito pohađaju vjeronauk i svetu misu.

Sve preživljene traume i teškoće kroz djetinjstvo i mladost, uz njenu čvrstu vjeru i pouzdanje u Boga, učinili su Lucu snažnom i snalažljivom, ali i empatičnom osobom koja nikada nije izgubila osjećaj za potrebite i nemoćne.

Održavala je i svoj zavjet – u njezinoj kući su

dobro došli svi ljudi, bez obzira na stalež, pa su znali u Lucinoj kući spavati i prosjaci i namjernici. Rado je i često u svojoj kući primala i ugošćavala fratre. Jedna anegdota će nam to najbolje dočarati, a ja sam joj bio svjedok.

Lucina *kalja*

Jedan stariji fratar rado je slavio svetu misu na Uzarićima, gdje je imao brojne poznanike. Kako nije bilo ni auta, ja bih ga odvezao na Uzariće, pa se vratio u Knešpolje, a poslije svete mise ponovno bih otišao po njega na Uzariće. Jedne nedjelje on mi reče da bi rado pošao na ručak u Milića jer su spremili kalju. Nisam znao ni što je to, a kad tamo kiseli kupus. Lijepo i dobro pripremljen. Luca sva razdragana zbog našega dolaska i da nas može ugostiti. Ja sam njezinu Mariofilu predavao vjeronauk, pa joj je još više bilo drago.

Poslije ručka pita Luca: „Kakva je bila kalja?" Odlična, ali nema nekadašnje kalja, odgovori moj subrat. Luca će mu: „Vi meni recite kako se nekada kuhalo, pa ću ja tako i napraviti, a vi dođite opet." Tako je pao dogovor. Luca je napravila kalju kako joj je stari fratar kazao da se nekada pripremala. Mi opet došli na kalju. „Kakva je sad kalja, velečasni? Je li k'o nekad?", pita Luca. „Ma, je, je... ali ne miliše k'o nekad", odgovori fratar. „E, moj velečasni, morate priznati da ni Vi niste k'o nekad." Svi se slatko nasmijasmo.

Nikada nije izgubila svoj vedar duh, te je uvijek bila raspoložena za šale i pošalice. Bila je obdarena mnogim talentima, među ostalim znala je lijepo pjevati, što su naslijedila i mnoga njezina unučad. Koristeći svoj pjevački dar u mladosti je sa svojim prijateljicama Stanom i Marom Ljubić pjevala po svatovima, a sudjelovala je i u snimanju radijskih emisija kao što je bilo „Selo veselo".

Uzdanje u Božju Providnost

Udala se 1948. godine za Stojana Ljubića (Milića) sina Marijanova i Mare r. Gugić. Stojan i Luca imali su četvero djece: Božu, Anu, Mariofila i Maricu. Svojim primjerom života u čvrstoj i ustrajnoj vjeri svojoj je djeci čitav život bila putokaz i svjetionik. Svi su oni akademski obrazovani. Dala im je sa svojim Stojanom sve što je mogla dati.

U gotovo stoljeće života stane mnogo lijepih, ali i onih teških trenutaka. 2007. pokopala je muža Stojana, a tri godina kasnije, doživjela je još jednu životnu tragediju kad joj je iznenada preminula najmlađa kćer Marica. Ni u tim trenucima Luca nije gubila vjeru i nadu u Boga. Hrabro je nastavila dalje uzdajući se u Božju Providnost.

Luca je cijeli život provela u svome rodnom selu, Uzarićima. Obitelj joj je uvijek bila na prvom mjestu, i kao nagrada ostade iza nje trinaestoro unučadi i dvadeset i jedno praunuče.

Preminula je u rujnu 2024. godine u stotoj godini života, onako kako je i živjela – s krunicom u ruci. Prava franjevačka duša. Skromna i ponizna, a ipak toliko velika da je svojim jednostavnim životom i franjevačkom karizmom obilježila cijelo jedno stoljeće. Neka joj dragi Bog podari život vječni! Amen.

Louis i Zélie Martin – bračni par svetaca

Lucija Naletilić, OFS

Louis Martin rođen je 22. kolovoza 1823. u Bordeauxu, kao drugo od petero djece. Budući da mu je otac bio časnik, djeca su djetinjstvo provela u selidbama iz jedne očeve vojarne u drugu.
Dobio je vrlo snažno vjersko obrazovanje – najprije u obitelji, a potom od redovnika u kršćanskim školama. No, umjesto tradicionalne obiteljske karijere u vojsci, postao je urar, što je bolje pristajalo njegovoj mirnoj naravi.

Louis
Početkom jeseni 1845. Louisu su 22 godine i on odlučuje život u potpunosti posvetiti Bogu. Odlazi u veliki hospicij Svetoga Bernarda u srcu Alpa, gdje su kanonici bili posvećeni molitvi i spašavanju putnika stradalih u planinama. Prior mu je rekao da se najprije vrati kući i završi studij latinskog, ostavivši mu mogućnost da nakon toga uđe u novicijat. Nakon neuspješnog pokušaja studiranja u ponešto kasnijim godinama, Louis je sa žaljenjem odlučio odustati od svoga sna. Uskoro odlazi u Pariz usavršiti svoj urarski zanat. Nakon toga vraća se kući u Alençon i ondje nastavlja živjeti s roditeljima sasvim običnim životom, koji njegove prijatelje navodi na zaključak – Louis je svetac. Louis pak, okupiran različitim poslovima, nije razmišljao o ženidbi. No, njegova je majka žalila zbog te njegove odluke. U školi za izradu čipke vidjela je nadarenu mladu ženu lijepoga ponašanja.

Zélie Guérin
Ta je mlada žena bila Zélie Guérin, rođena 23. prosinca 1831. u Gandelainu u Normandiji, kao drugo od troje djece. Njezini su roditelji potjecali iz obitelji s jakim kršćanskim korijenima. Zélie je razmišljala o posvećenom životu, baš kao što se na njega odlučila njezina starija sestra. Zatraživši od časne majke sestara Kćeri Milosrđa primanje u Red, odmah je dobila odgovor da to nije Božja volja za nju. Suočena s tako odlučnom tvrdnjom, prihvatila ju je, premda se rastužila. U natprirodnom optimizmu zavapila je: „Moj Bože, ući ću u brak kako bih ispunila Tvoju svetu volju. Stoga Te molim da mi daš mnogo djece i da ona budu posvećena Tebi."

Živjeli smo samo za svoju djecu
Jednoga je dana, prolazeći pored mla-

dog čovjeka plemenitoga izgleda, ostala zadivljena njegovom suzdržanom pojavom i dostojanstvenim držanjem. U sebi je tad začula glas kako govori: „On je onaj kojega sam pripremio za tebe." Uskoro je saznala da se prolaznik zove Louis Martin. Njihove su zaruke uređene tako brzo da su se vjenčali već 13. srpnja, samo tri mjeseca nakon prvog susreta. Louis, kojemu je tada bilo 35 godina, i Zélie, kojoj je bilo 27, predložili su jedno drugome da žive kao brat i sestra, po uzoru na svetoga Josipa i Blaženu Djevicu Mariju. Deset mjeseci zajedničkog života u potpunom suzdržavanju omogućilo je njihovim dušama ujedinjenje u snažno duhovno zajedništvo. No, čežnja da Gospodinu podare djecu privela je kraju taj sveti eksperiment. Zélie će kasnije napisati svojoj kćeri Paulini: „Što se mene tiče, željela sam imati mnogo djece koju bih odgojila za Raj." U nešto manje od trinaest godina dobili su devetero djece.

„Živjeli smo samo za svoju djecu, ona su bila sva naša sreća i sami smo je u njima nalazili", napisat će Zélie. Ipak, njihov bračni život nije bio bez kušnji. Troje je djece umrlo vrlo mlado, a zatim se dogodila tegobna smrt kćeri Marije Helene s pet i pol godina. Zélieina vjera je u vrijeme tih teškoća bila ojačavana pogledom na vjeru njezinoga supruga.

Djecu su u isti mah odgajali radosno, nježno i strogo. Započevši u dobi u kojoj su to mogla razumjeti, majka ih je učila jutarnjem predanju srdaca dobrome Bogu, jednostavnome prihvaćanju dnevnih teškoća kako bi „ugodili Isusu" – neizbrisivoj osobini koja će služiti kao temelj „malome putu", o kojemu je kasnije poučavalo njihovo najmlađe dijete, buduća sv. Terezija od Djeteta Isusa.

Supružnici Martin sudjelovali su u nekoliko pobožnih udruženja te noćnome klanjanju pred Presvetim Sakramentom. Zélie je bila članica Trećega reda svetoga Franje. Snagu su crpili ljubeći nasljedovanje zapovijedi i savjeta Crkve – post, samosvladavanje, čestu ispovijed i svakodnevnu svetu misu.

Istinski kršćanski život roditelja Martin bio je prirodno naklonjen milosrđu prema bližnjima, u diskretnim donacijama obiteljima u potrebi, u kojima su sudjelovale kćeri u skladu sa svojom dobi te pomoći bolesnima.

No velika obiteljska sreća Martinovih nije trajala dugo. 1865. godine Zélie je primijetila tumor na dojci, koji se prvi put pojavio nakon udarca u ugao komada namještaja. Njezin brat, ljekarnik, i njezin muž nisu tome pridavali nikakvu važnost. No, krajem 1876. bolest se ponovno javila. Zélie je bila hrabra sve do kraja. Preminula je u 46. godini života. Za Louisa je bila to duboka rana, koja može biti iscijeljena samo u raju. No, sve je prihvatio uzornim duhom vjere i s uvjerenjem da je njegova „sveta žena" u raju. On će uspješno završiti zadaću započetu u harmoniji ljubavi – podizanje pet kćeri. O tome je Terezija napisala sljedeće: „Očevo je vrlo nježno srce pridružilo istinsku majčinsku ljubav onoj ljubavi koju je već posjedovalo."

Želim nešto trpjeti za Tebe!

U svibnju 1888. Louis je, za vrijeme posjeta crkvi u kojoj se oženio, razmatrao o svim razdobljima svoga života. Nakon toga je rekao svojim kćerima: „Moja djeco, vratio sam se iz Alençona, gdje sam u crkvi Naše Gospe primio tako velike milosti, takve utjehe, da sam rekao ovu molitvu: 'Moj Bože, ovo je previše! Da, previše sam sretan, nije moguće ići tako u raj, želim nešto trpjeti za Tebe!' I ponudio sam sebe..."

Bog nije dugo oklijevao poslušati svoga slugu. 23. srpnja 1888. pogođen je povećanjem arterioskleroze. Bio je to početak neumoljivog fizičkog propadanja. Nedugo nakon što je Terezija primila habit, gdje se Louis pojavio tako naočit i ponosan, ubrzo se našao u iznimno ponižavajućoj situaciji, koju je prihvatio s izvanrednom vjerom.

Kada bi bio u mogućnosti izražavati se, ponavljao je: „Sve na veću slavu Božju" i „Nikad u životu nisam bio ponižen, trebam biti ponižen." Preminuo je tiho, 29. srpnja 1894. Sveta Terezija će reći: „Dobri Gospodin mi je dao oca i majku koji su dostojniji Neba nego zemlje." Papa Benedikt XVI. proglasio je Louisa i Zélie Martin blaženima 19. listopada 2008., a svetima ih je proglasio papa Franjo 18. listopada 2015. godine. Spomendan sv. Louisa i Zélie Martin obilježava se 12. srpnja.

X. Opomena:

O kažnjavanju tijela

fra Ante Marić, OFM

Ima ih mnogo koji često, dok griješe ili trpe nepravdu, optužuju neprijatelja ili bližnjega. A nije tako: jer svatko u svojoj vlasti ima neprijatelja, to jest tijelo, po kojemu griješi. Stoga blago onome sluzi koji takvoga neprijatelja, predana njegovoj vlasti bude uvijek držao zasužnjenim i mudro se čuvao njega; jer dok to bude činio, nijedan drugi neprijatelj, vidljivi ili nevidljivi, neće mu moći nauditi.

Franjo je imao u svom životu stav prema svemu, pa tako i prema svome tijelu. Svima nam odmah pada na pamet ime koje je dao svome tijelu: brat magarac. No, to i nije toliko jednostavno. U Drugom životopisu sv. Franje Tome Čelanskog imamo zapisan Franjin stav prema tijelu. Najprije u broju 129. „Kako treba postupiti s tijelom da ne mrmlja“ veli sveti Franjo:

> - Za brata tijelo se treba razborito brinuti da se zbog njega ne bi porodila oluja mrzovolje. Neka se od njega ukloni prigoda za mrmljanje da mu ne bi bilo mrsko bdjeti i dolično ustrajati u molitvi. Reklo bi: 'Skapavam od gladi, ne mogu svladavati tvoje vježbe.' A ako bi tako mrmljalo, pošto se nasitilo dostatne hrane, znaj da su lijenom kljusetu potrebne ostruge i da lijenog magarca čeka ostan.

Očit je Franjin stav. Do zadnjih granica izdržljivosti sveti je naš otac Franjo zlopatio svoje tijelo. Postom, molitvom, pokorom, trapljenjem svoga tijela. Franjina je duboka i dugotrajna molitva začinjena postom svoj vrhunac pronašla na La Verni. Evo, ove godine točno

800 godina (17. rujna 1224. – 17. rujna 2024.) njegov sveti lik lebdi u našem sjećanju i nasljedovanju obilježen svetim Ranama Isusovim. Nakon La Verne Franjo više nije mogao hodati, bio je skoro posve slijep; jedan za drugim otkazivali su mu vitalni organi - a on je bio u nedoumici je li popustio svome tijelu.

Toma Čelanski u spomenutom broju razmišlja da je u Franjinom životu „... bio nesklad između jezika i ruke. Svoje je naime nedužno tijelo pokoravao bičevima i postom, te mu je bez razloga umnožavao rane."

Razmišljao je i sam sv. otac Franjo o tome - je li njegovo tijelo „brat tijelo" ili „brat magarac"? Baš o tome izravno razmišlja također u Drugom životopisu sv. Franje od Tome Čelanskog. Franjo, kako rekosmo, poznaje dva različita shvaćanja tijela: tijelo naime treba krotiti ili mrtviti ukoliko je kao 'brat magarac' protivnik duha, ali se o njemu treba i brinuti ukoliko je 'brat tijelo'. Tako u 160. poglavlju Drugog životopisa sv. Franje Tome Čelanskog u broju 210. stoji:

> - Kad je iznemogao i tjelesno sasvim malaksao, nikada nije zastao na putu savršenstva, nikada nije dopuštao neko ublaženje strogosti stege. Tako kad mu je već tijelo bilo iscrpljeno, nije mu bez prigovaranja savjesti ni u malim stvarima mogao izlaziti u susret. Kad je bilo potrebno da i protiv svoje volje tegobe svoga tijela, koje su premašivale njegove snage, ublaži lijekovima, jednoga je dana nekog brata, za kojega je znao da će mu spremno dati savjet, blago upitao: »Što ti se, predragi sine, čini, zašto moja savjest, kad je u pitanju briga za tijelo, prigovara? Bojim se da mu bolesnome previše ugađam i da mu nastojim biranim ljekarijama pomoći. Ne zato što bi ga već nešto veselilo primiti kad je dugotrajnim bolovanjem istrošeno. Ostavila ga je težnja za svakim užitkom.

Shvaćamo da je sv. Franjo posve svjestan stanja svoga brata tijela - ono je dugotrajnim bolovanjem istrošeno, nemoćno je, no ipak je bratu kojeg je neobično cijenio postavio ovo pitanje. Brat je pozorno i s velikim poštovanjem ušao u ovaj razgovor (211.). Upitao je sv. Franju:

> - Kaži mi, oče, ako ti je po volji, kakvom se pomnjom tvoje tijelo, dok je moglo, podvrgavalo tvojim nalozima?

Franjo će na to:

> - Dajem mu svjedočanstvo, sinko, da je uvijek bilo poslušno, ni u čemu nije sebe štedjelo, nego se brzo podvrgavalo svim nalozima. Nije se ugibalo nikakvu naporu, nije se klonilo nikakve neugodnosti da bi samo moglo izvršavati naloge. U ovome se posvema slažemo ja i tijelo da bez ikakva otpora služimo Kristu Gospodinu.

Na to će brat:

> - Je li to razborito da tako vjernu prijatelju ne pritekneš u pomoć u tolikoj potrebi kad je on sebe i sve svoje za tebe sve do u smrt izložio? Daleko bio od tebe, oče, pomoćniče i oslonče ožalošćenih, daleko bio od tebe grijeh protiv Gospodina!

Sveti je Franjo bio zadovoljan poukom koju mu je brat dao, a onda se obratio svome tijelu:

> - Raduj se, brate tijelo, i oprosti mi, jer evo rado izvršujem što ti je drago. Žurim se da rado priskočim u pomoć tvojim bolnim uzdisajima!

No brat tijelo sv. Franje već je bilo pred vratima raja. U ovim divnim mislima sv. Franje, koje je zapamtio Toma Čelanski, vjeruje, da smo istinito i duboko razumjeli Franjinu X. opomenu svojim duhovnim sinovima i svim vjernicima.

Veličina čovjeka očituje se u malenosti

Damir Šiljeg, OFS

Nalazimo se u posebnom vremenu za nas franjevce te mi je čast i zadovoljstvo zajedno s vama razmišljati o moćnim činjenicama s kojima se ovih dana susrećemo. Toliko toga se događa u franjevačkoj obitelji da je zapravo teško sve obuhvatiti, shvatiti, doživjeti, ali zato postoje trenutci poput ovih, u kojima možemo zastati i u sebi probuditi zahvalnost.

Vrlo dobro znamo zašto smo danas ovdje. Iskazujemo čast i poštovanje ženi koja je svoju franjevačku duhovnost očitovala na razne načine. Kao i sv. Franjo, gradila je crkve i izgarala za vjeru, koju je svakodnevno svjedočila.

Fra Bazilije Pandžić na jednom je simpoziju napisao za Katarinu: To je najpopularnija žena u povijesti Hrvata Bosne. Ona je kraljica, majka, prognanica, plemenita, krasna, svetica... Danas je ona u očima naroda pojava koja rasvjetljuje i oplemenjuje, a stoljećima se ne zaboravlja.

Neću iznositi povijesne podatke, kronologiju i što se sve događalo, ali ipak želim istaknuti kako franjevci kraljicu Katarinu časte kao blaženu.

Odricanje je teška tema. Primijetio sam kako je danas zapravo jako malo ljudi spremno i sposobno išta trpjeti. Teško se odričemo sebe, svoje zone udobnosti, svojega konformizma, kao da nam je služenje bližnjemu jako daleko, čak i pojmovno, a pogotovo u praksi. Duh odbijanja služenja nam je poznat od samih početaka povijesti – kako materijalne, tako i duhovne – a franjevaštvo, otkad postoji, uspijeva prkositi tome i ipak isticati umiranje sebi. Ono je posebno važno za nas koji živimo u svijetu i koji nastojimo svjedočiti tu karizmu, koja nam je svima još uvijek veliki misterij.

Papa je u prošlu nedjelju proglasio svetima Damaščanske mučenike. Zanimljivo je kako Duh Sveti djeluje, i kako upravo ondje gdje je obilježen život sv. Pavla podiže nove mučenike i svece, te tako potvrđuje smisao ljubavi koja ne traži svoje, nego se bori i ustraje.

Upravo kada su napadači upali u samostan i tražili Franju Massakbija, želeći ga obratiti na islam, on je glasno poručio svojoj subraći: „Braćo, budite postojani u vjeri! Tko ustraje do konca, primit će vijenac slave.“ Prvi je bio spreman radosno umrijeti.

Slične okolnosti i progone doživjela je i Katarina, ostavši bez svoje djece i doma. Sve ono što je njegovala i baštinila cijeloga života bilo joj je oduzeto, osim vjere u Boga, što joj je i pomoglo da strpljivo podnese muku i pronađe utočište u Rimu, opet stavljajući se Crkvi na raspolaganje, moleći da joj se njezina dječica vrate.

Kada sve to zbrojimo i oduzmemo, uloga nas franjevaca jest da budemo poslušni Crkvi, da joj se stavimo na raspolaganje i služimo joj. Crkva smo svi mi – kako u crkvenom prostoru tako i u svojim obiteljima – na poslu, na ulici, ljubeći svaki križ koji nam se pojavi na tome putu, jer je za očekivati da će se pojaviti.

U 800. smo godini otkad je sv. Franjo dobio rane, ovdje obilježavamo 600 godina od rođenja kraljice Katarine, 165 godina od smrti franjevaca u Damasku. Sv. Franjo je toliko

čeznuo osjetiti i bol i ljubav koju je Gospodin osjećao dok je visio na križu. Bog mu je dao tu milost i dao mu je da osjeti ono što je Franjo tražio. Tko je prošlih tjedana bio u Hercegovini, imao je priliku vidjeti i častiti komadić platna kojeg je Franjo povijao na svoje rane. Sve to nam svjedoči trajnost i snagu franjevaštva.

Nekako se uvijek svede na to da je franjevaštvo jednostavno, ali nije lako. Možda je lako ako ga se podnese s ljubavlju, dobrovoljno, bezuvjetno i radosno. Da bi se to moglo, moramo se poniziti i otvoriti srce za takvo djelovanje – prvo Boga u nama, pa onda nas u svijetu.

Meni je na srcu da zaključim smisao trpljenja kroz agendu koja se danas promovira. Pun nam je svijet mlakih muškaraca i samodostatnih žena. Trebaju nam muškarci koji su spremni umrijeti za Isusa i za svoje žene, dati se potpuno, ne bježati od obaveza i odgovornosti. Sam sv. Franjo je primjer muškarčine, koji brine, trpi i radi na Božjoj njivi, a danas uživa Božju blizinu.

Trebaju nam žene koje su spremne pokazati poštovanje prema Bogu i prema sebi, sačuvati dostojanstvo i brinuti za duše koje su im povjerene, ne tražeći priznanje svijeta za neka prolazna postignuća. Sama kraljica Katarina je primjer blažene, ponizne i hrabre žene, koja nije *gonjala* svjetovne titule i priznanja, uzdala se u Božju pomoć i pomoć bližnjih, utjecajna, ali neznatna i neprimjetna. I evo, 600 godina kasnije spominjemo je se. Dokaz je to da se veličina čovjeka očituje u malenosti i još uvijek nije kasno za spoznati to. Zašto i ja od danas ne bih bila sveta, bio svet?

(s predavanja na hodočašću OFS-a u Kraljevu Sutjesku)

Nacionalno hodočašće u Kraljevu Sutjesku

Marko Sesar, OFS

U nedjelju, 27. listopada, u samostanskoj crkvi sv. Ivana Krstitelja u Kraljevoj Sutjesci svečanim misnim slavljem proslavljen je Dan kraljice Katarine, a ove godine slavila se i 600. obljetnica njezina rođenja, te XVI. nacionalno hodočašće Franjevačkog svjetovnog reda u Bosni i Hercegovini. Ovogodišnja proslava i okupljanje uvećano je pohodom generalnog ministra Reda manje braće fra Massima Fusarellija, 121. nasljednika našeg serafskog oca Franje. Sveto misno slavlje predslavio je provincijal Bosne Srebrene fra Zdravko Dadić, dok su u koncelebraciji sudjelovali i provincijali Južnoslavenske konferencije, odnosno hrvatski provincijali. Prigodnu homiliju održao je generalni ministar fra Massimo. Također je uputio riječi ohrabrenja o bogatstvu i različitosti naše franjevačke obitelji, kao i da uvijek naglašava da smo jedna franjevačka obitelj i da nam je svima zajedničko živjeti Evanđelje kao prava braća i sestre. Naglašava: „To je srž našega zvanja, dakako, svatko u svojim životnim okolnostima. A svjetovni franjevci to upravo žive u svijetu, živeći kao laici, radeći i živeći u svojim obiteljima i upravo tako svjedoče Evanđelje. I ono što uvijek volim naglasiti je da je i sv. Franjo bio laik, iz trgovačkog svijeta, i cijeli je život pokazivao i zadržao otvorenost i pozitivnost prema svijetu i svemu stvorenom. Pozivam sve nas franjevce – i nas fratre i vas trećare – da činimo upravo to: da budemo u svijetu, među ljudima i sijemo sjeme dobra. Jedan franjevac zna prepoznati sjeme dobra bilo gdje i nastojati da ono raste."

Prije same svete mise održan je prigodan program, kojeg je pripremilo Nacionalno vijeće OFS-a BiH. Uvodne pozdrave uputila je nacionalna ministra Mirela Barbarić, a kratko razmatranje o Ranama sv. Franje, čiju 800. obljetnicu također obilježavamo ove godine, iznio je brat Damir Šiljeg iz OFS Humac. Poslije svete mise u samostanskom dvorištu upriličeno je prigodno druženje i ručak.

Po povratku kući svratili smo u samostan sv. Klare u Brestovskom, kod časnih sestara klarisa. Sestre su nas prigodno dočekale te nam ukratko ispričale o svom pozivu i djelovanju. Tim posjetom i susretom zaokružena je jedna punina franjevačke radosti i susreta u ovom danu, svih triju redova koje je osnovao naš sveti otac Franjo – od susreta s braćom fratrima i pohodom generalnog ministra Reda, fra Massima, preko naših trećarskih susreta – što s braćom i sestrama iz vlastitog bratstva, što s braćom i sestrama iz cijele Bosne i Hercegovine – pa sve do susreta sa sestrama klarisama.

Povratak kući u autobusu protekao je u veseloj i opuštenoj atmosferi, od pjesme, molitve pa sve do iznošenja vlastitih iskustava – što s hodočašća, što sa životnog puta. Cijeli dan uistinu je bio blagoslovljen, bogat radošću i zajedništvom. A na daljnjem putu i do novih susreta neka nas po zagovoru našeg serafskog oca Franje prati blagoslov našeg Svemogućeg Gospodina. Mir i dobro!

Održan XVII. generalni kapitul Franjevačkog svjetovnog reda u Rimu

Ivana Vidović, OFS

U Rimu je od 9. do 17. studenog održan XVII. generalni kapitul Franjevačkog svjetovnog reda (OFS). Na Kapitulu su, uz članove Međunarodnog predsjedništva OFS-a, predvođene generalnim ministrom Tiborom Kauserom, sudjelovali međunarodni vijećnici, predstavnici 54 nacionalna bratstva OFS-a iz cijelog svijeta. Prisutni su bili i generalni duhovni asistenti franjevci Prvog reda i TOR-a. Nacionalno bratstvo OFS-a BiH predstavljala je međunarodna vijećnica Ivana Vidović.

Redoviti Generalni kapitul OFS-a održan je pod geslom *Ti si ljubav*. Osim poticajnog razmišljanja i razmjene iskustava na glavnu temu, sudionici su promišljali i donosili odluke o drugim važnim temama za sadašnjost i budućnost Reda. Između ostalog, usvojen je novi Međunarodni statut, na kojem se radilo prethodnih šest godina, a koji je na kapitulu 2021. godine usvojen „ad experimentum" te je kroz tri godine bio predmet primjene i revizije unutar nacionalnih bratstava širom svijeta. Novi Statut je koncizniji, određeni članci su bolje i jasnije definirani te je u skladu s potrebama bratstava u današnjem vremenu dopunjen novim člancima.

U svjetlu 800. obljetnice Rana sv. Franje, jedan dan bio je izdvojen za hodočašće na La Vernu. Poticajna i ohrabrujuća je bila i prisutnost generalnih ministara Prvog reda i TOR-a, fra Massima Fussarelija OFM, fra Roberta Genuina OFMCap, fra Carlosa Alberta Trovarellija OFMConv te fra Amanda Trujilla Canoa TOR, koji su tijekom kapitula predvodili sveta misna slavlja te sudjelovali na određenim točkama programa.

Član Međunarodnog vijeća OFS-a i međunarodni koordinator Franjevačke mladeži Felix Chocojay, koji je također s koordinacijskim timom Frame bio prisutan na samom kapitulu govorio je i o stvarnosti u kojoj žive i djeluju framaši širom svijeta. Frama je prisutna u 21 zemlji širom svijeta kroz konstituirana bratstva, u 13 zemalja su bratstva u osnutku te su u mnogim zemljama prisutne skupine simpatizera. Kao važna stavka istaknuta je potreba zajedničkih susreta Frame i OFS-a, dvostruke pripadnosti tj. prisustvo članova Frame sa zavjetima u OFS-u te zajednička formacija.

Na samom koncu Kapitula usvojen je proračun za sljedeće tri godine te završni dokument s prioritetima na kojima će se, ponajprije na međunarodnoj razini, a potom i na nacionalnim razinama u predstojeće tri godine intenzivnije raditi. Definirani prioriteti su formacija, obitelj te promocija zvanja.

Kapitul je zaključen svetom misom, u nedjelju 17. studenoga, na blagdan sv. Elizabete Ugarske, zaštitnice Franjevačkog svjetovnog reda. Upućena je i završna poruka svoj braći i sestrama širom svijeta, u kojoj posebno odjekuju sljedeće riječi: „Jedina želja našeg serafskog oca sv. Franje bila je da svi ljudi odgovore na milost koju su primili u Sinu kao djeca Božja i uistinu postanu braća i sestre. U svjetlu našeg Pravila i načina života, uvijek budimo svjesni važnosti svakodnevnog obraćenja. Zadržimo duh ljubavi u našim bratstvima kako bi u svakome mogli prepoznati osobe pune dostojanstva. Dijeleći franjevačku duhovnost, sve naše snage usmjerimo ka obnovi naših bratstava, kako bismo mogli postati relevantni i vidljivi u Crkvi i u društvu", poručeno je.

Franjevački svjetovni red u svijetu prisutan je na svim naseljenim kontinentima, sa 70 konstituiranih bratstava i oko 20 bratstava u procesu osnivanja, sa više od 200.000 članova. Također, u mnogim zemljama bilježi se prisutnost skupina zainteresiranih za franjevačku duhovnost i nasljedovanje sv. Franje u svjetovnim prilikama.

Područni seminar trajne formacije OFS-a Hercegovine

Lucija Naletilić, OFS

U duhovnom centru „Biskup fra Paškal Buconjić" u Bijelom Polju kod Mostara od 8. do 10. studenog održan je područni seminar trajne formacije hercegovačkog bratstva Franjevačkog svjetovnog reda pod nazivom „S Franjom na putu: Bogom dotaknuti i iznutra preobraženi". Seminar je predvodio fra Josip Vlašić, područni duhovni asistent, a sudjelovalo je oko 30 trećara iz mjesnih bratstava: Čerin, Čitluk, Gradnići, Humac, Kočerin, Međugorje, Mostar, Posušje, Posuški Gradac, Ružići, Široki Brijeg i Tomislavgrad.
Tema prvog predavanja bila je Franjino obraćenje, kada je Svetac odlučio, po milosti Božjoj, izaći iz duhovne površnosti i radikalno promijeniti život. Sv. Franjo počeo je živjeti činjenicu da je on Božje ljubljeno dijete i započinje novi put. Ostavio je vidljivo kako bi živio za nevidljivo, odnosno, za Boga. Shvatio je kako je istinska sloboda u predanju Bogu i Njegovoj volji.
Tema drugog predavanja bila je Iskustvo La Verne, što je vrhunac Franjine mistike. Franjo je dvije godine prije La Verne prolazio kroz veliku i bolnu kušnju. Naime, bio je iznimno tužan jer se osjećao odbačenim i neshvaćenim u svojoj zajednici. Nakon teških trenutaka kušnje, Svetac na La Verni otkriva Bogu svoju bol te nakon viđenja Serafa dobiva Kristove rane i

doživljava oslobođenje i utjehu.
Nakon iskustva La Verne, Franjo opet postaje radostan te godinu dana kasnije piše „Pjesmu stvorova", u kojoj slavi i hvali Boga u Njegovim stvorenjima.
Tijekom seminara sudionici su nakon svakog predavanja trebali provesti pola sata nasamo u šutnji i osobnom razmatranju. Svaki dan ujutro i navečer bila je zajednička molitva Časoslova. Također su svakog dana sudionici seminara bili na svetoj misi, koju su braća i sestre animirali čitanjem, pjevanjem i služenjem kod oltara.
Drugog dana seminara, 9. studenog, bila je večernja molitva krunice u parku samostana s duhovnim asistentom fra Josipom.
Zadnjeg dana seminara, 10. studenog, bio je rad po skupinama, u kojem su braća i sestre mogli izreći svoje razmišljanje o tome što su čuli i doživjeli. Zatim su predstavnici skupina iznijeli kratke osvrte o seminaru. Seminar je završio zajedničkim ručkom i druženjem, nakon čega su se sudionici vratili u svoja mjesta. Ako Bog da, braća i sestre donijet će obilne plodove ovog seminara u mjesna bratstva te na taj način širiti franjevačku karizmu.

Seminar za članove vijeća i duhovne asistente bratstava OFS-a u Hercegovini

Marija Brbor, OFS

Prema odluci Područnog kapitula Franjevačkog svjetovnog reda (OFS-a) u Hercegovini, Područno vijeće OFS-a organiziralo je seminar za članove vijeća mjesnih bratstava koji se održao u nedjelju, 13. listopada u Domu sv. Ante na Humcu.
Ovo je prvi put da se održao ovakav seminar, na koji se ukazala potreba, a zbog boljeg upoznavanja i djelovanja pojedinih službi u vijeću. Na seminaru je sudjelovalo preko 70 članova vijeća mjesnih bratstva i Područnog vijeća te 10 duhovnih asistenata. Voditelj seminara bio je fra Zvonimir Batista, duhovni asistent Frame Uskoplje i pomoćnik duhovnom asistentu OFS-a Uskoplje.
Program seminara započeo je okupljanjem i molitvom krunice Božjeg Milosrđa u 15:00. Nakon molitve i uvodnih pozdrava, fra Zvonimir je imao predavanje na temu *Prostorno i vremensko djelovanje OFS-a,* kojim je naglasio važnosti službe unutar vijeća te njihova odgovornog vršenja. Dao nam je smjernice i ideje za rad i djelovanje u pojedinim službama u vijeću, uputio nas na raznolikost zadataka za sve one koji kažu da "posla nema". Također, s nama je podijelio dvije sheme koje opisuju različita zaduženja po službama te prikaz godišnjeg plana za jedno bratstvo.
Nakon kratke okrepe uz kavu i kolače, imali smo rad po grupama te smo, vođeni pitanjima, iznijeli svoja mišljenja, zatim neke poteškoće s kojima se susrećemo u radu, dali neke prijedloge i svoja iskustva dijelili s ostalom braćom i sestrama.
U 18:00 održao se plenum, gdje smo zajednički odgovarali na pitanja o kojima smo razgovarali u grupama, te se nadopunjavali. Dotaknuli smo se i nekih tema koje su povukle raspravu i različita mišljenja, no shvaćajući da nijedno bratstvo nema jednake potrebe, svoja bratstva moramo osluškivati i darovati ono što mu treba i raditi na tome. Na kraju smo pohvalili stvari koje su dobre, ali iznijeli i one na kojima treba raditi.
Nadamo se da će iskustvo seminara sudionici moći prenijeti u svoja mjesna bratstva i potaknuti neke nove pozitivne promjene.

Kapitul franjevačkih jubileja

Božica Lončar, OFS

16. studenog u dvorani samostana Uznesenja BDM na Širokom Brijegu održan je Kapitul franjevačkih jubileja: druga faza (provincijska razina), kojim je predsjedao vikar Provincije fra Miro Šego, a cijeli program moderirao je tajnik Provincije fra Andrija Majić.

Prigodom franjevačkih jubileja (2023. – 2026.) generalni ministar fra Massimo Fusarelli pozvao je sve provincije Reda na slavlje ovakvoga kapitula kako bi se očitovalo bogatstvo Franjevačke obitelji (fra Jozo Grbeš, prot.br.583/2024) i omogućilo braći da se u zajedništvu s ostalim članovima franjevačke obitelji promišlja o karizmi, zajedništvu i poslanju. Posebnost ovoga Kapitula bila je da je okupila predstavnike cijele Franjevačke obitelji u Provinciji. Pored fratara, članovi kapitula bile su časne sestre i po jedan član OFS-a iz svakog samostanskog područja Hercegovine, predstavnik Područnog vijeća Franjevačkog svjetovnog reda i predstavnik Frame.

Nakon okupljanja u velikoj samostanskoj dvorani sve nazočne pozdravio je gvardijan fra Ivan Marić ml., koji je izrazio dobrodošlicu svima i poželio im plodonosan rad. Fra Miro je otvorio kapitul i ukratko istaknuo važnost zajedničkog rada i susreta. Nakon molitve Trećeg časa uslijedili su zaključci fratara iz četiri samostana (Humac, Mostar, Široki Brijeg i Tomislavgrad). Potom je fra Andrija svim prisutnim objasnio način rada te podijelio članove u dvije skupine. U prvoj skupini bili su fratri, a u drugoj časne sestre i laici, a svi su razgovarali i razmišljali o tri iste teme: Obnoviti našu viziju: Koje karakteristike karizme trebamo obnoviti danas; Hod u kakvom stilu: Koji proročki stil bratstva u malenosti?; Prigrliti budućnost: Svjedočanstvo-poslanje- Tko i kako služimo? Ovo se radilo po principu SWOT analize: snage *(strength*), slabosti *(weakness),* prilike *(opportunities)* i prijetnje *(threats).*

Rad po skupinama bio je jako dinamičan, a po završetku rada obje skupine su se okupile na plenumu, gdje su izneseni zaključci, koji će svakako koristiti Provinciji, ali i ostalim skupinama, jer u pitanjima koja se tiču bratstva i funkcioniranja prvog Reda, i ostale su zajednice mogle u sličnim izazovima i situacijama pronaći srodnosti. Po završetku radnog dijela fra Miro je istaknuo bogatstvo zajedničkog rada te uputio na važnost dijaloga unutar cijele franjevačke obitelji. Kapitul je završen slavljenjem svete mise u samostanskoj kapelici.

Sastanak novog Nacionalnog povjerenstva za formaciju OFS-a BiH

Antonia Primorac, OFS

U prostorijama Franjevačkog samostana u Mostaru, 22. 10. 2024., održao se prvi sastanak novog Povjerenstva za formaciju Franjevačkog svjetovnog reda u Bosni i Hercegovini. Povjerenstvo za formaciju izabrano je s ciljem pružanja jedinstvenih tema i materijala za rad svim mjesnim bratstvima. Novo povjerenstvo čine: fra Josip Vlašić, nacionalni duhovni asistent OFS-a u BiH, fra Ivan Slišković, dodatni član vijeća, Ivana Alpeza, nacionalna povjerenica za formaciju (OFS Mostar), Ružica Čelan, područna povjerenica za formaciju OFS-a Bosne Srebrne (OFS Kreševo), Suzana Hrkać, područna povjerenica za formaciju OFS-a Hercegovine (OFS Široki Brijeg), Ljerka Mikić (OFS Tolisa), Marija Krešić (OFS Mostar), Mario Pehar (OFS Mostar), Antonia Primorac (OFS Humac) i Damir Šiljeg (OFS Humac).

Otvorivši sastanak molitvom, nacionalna povjerenica za formaciju predstavila je Vijeće te je objasnila zadaću i svrhu Povjerenstva. Rad je započeo predstavljanjem točki dnevnog reda. Nakon toga, članovi su predstavili plan razrade svojih tema za treći ciklus formacije Nacionalnog bratstva OFS-a u BiH pod nazivom Treća božanska osoba: izvor poslanja svjetovnih franjevaca. S ovim nastavljamo jedinstven prijedlog tema za godinu dana za sva mjesna bratstva. Nazive tema i same materijale bratstva će zaprimiti, kao i do sada, početkom godine.

Sastanak je donio brojne nove ideje i projekte za budućnost OFS-a BiH na području formacije i povezivanja bratstava. Možemo zaključiti da je bilo plodonosno i milosno te da će se većina stvari uz pomoć Duha Svetoga ostvariti na dobrobit sve braće i sestara. Iz ljubavi prema braći čeznimo za darovima Duha Svetoga kako bismo mogli izvršiti svoj apostolat na koji nas je pozvao Gospodin Bog (usp. Opomene VII.).

Održan obiteljski vikend na Buškom jezeru

Željko Bušić, OFS

U organizaciji Udruge za podršku obitelji *Kairos* iz Mostara od 18. do 20. listopada 2024. održan je još jedan Obiteljski vikend u Karmelu sv. Ilije na Buškom jezeru. Ove godine obiteljski vikend organiziran je u suradnji s Uredom za brak i obitelj i Centrom za savjetovanje Vrhbosanske nadbiskupije. Na Vikendu je sudjelovalo 13 obitelji i 32 djece. Predavanje za roditelje o temi „Obnoviteljska snaga suosjećanja u bračnim i roditeljskim dinamikama" pripremila je doc. dr. sc. Sanda Smoljo-Dobrovoljski.

U vrijeme sudjelovanja roditelja na predavanju, čuvanje i program za djecu vodili su članovi molitvene zajednice *Totus Tuus* iz Mostara. Za djecu su pripremljene kreativne radionice, igre i pjesme, što je učinilo ovaj vikend nezaboravnim za naše najmlađe.

Profesorica Smoljo-Dobrovoljski je u predavanju posebno naglasila važnost prihvaćanja i suosjećanja u obitelji, te raznim životnim primjerima objasnila kako izdržati zahtjevnu obiteljsku dinamiku, koja nas sve zajedno najviše posvećuje. Poseban naglasak bio je na kvalitetnoj bračnoj komunikaciji i konstruktivnom rješavanju problema.

Razgovaralo se i o odgoju u obitelji – kako bolje razumjeti potrebe naše djece, postavljati jasne granice u odgoju i kako pružiti potrebnu podršku tijekom njihovog odrastanja. Obitelj je škola ljubavi, u kojoj je Krist u sredini, a On nas uči praštati i uvijek iznova ljubiti, a takva ljubav može nas preobraziti i učiniti sličnima Njemu. Tijekom susreta sudionici su imali priliku pristupiti svetoj ispovijedi i sudjelovati na slavlju svete mise. Susret je započinjao i završavao molitvom i pjesmom. Zahvaljujemo se profesorici Smoljo na nesebičnoj žrtvi i raspoloživom srcu za dolazak i na održanim predavanjima o raznim temama koje muče roditelje.

Hvala dragom Bogu na još jednom predivnom Obiteljskom vikendu u Karmelu! Vjerujemo kako su mnoge obitelji nakon ovog susreta ohrabrene i spremne za nove izazove obiteljskog života. Radujemo se novim susretima i jedva čekamo nove izazove.

Tribina: Što muči našu djecu?

Antonija Stojanovski, OFS

Udruga za podršku obitelji *Kairos* organizirala je 15. listopada 2024. u Mostaru, u punoj dvorani ispod zvonika Franjevačke crkve, susret „Što muči našu djecu?“. Predavanje je održao psiholog s dugogodišnjim iskustvom rada u školi Mario Brkić, koji je kroz niz zanimljivih tema obradio aktualne izazove s kojima se djeca i roditelji suočavaju u suvremenom društvu.

Brkić je na početku predavanja predstavio različite tipove roditeljstva, što je publiku potaknulo na dublje razmišljanje o vlastitom pristupu prema djeci. Posebno je istaknuo važnost između autoriteta i podrške te prilagodbe roditeljskih metoda prema individualnim potrebama djeteta.

Predavanje je bilo vrlo značajno i potrebno današnjim roditeljima koji, kako kaže predavač, teško love korak sa svojom djecom. Različite nove tehnologije, društvene mreže i prevelika izloženost djece već od najranije dobi donijele su roditeljima čitav niz nesnalaženja u današnjem vremenu.

Posebnu pažnju Brkić je posvetio problemu anksioznosti kod djece, koji je u značajnom porastu, što dijelom možemo pripisati sveprisutnosti digitalnih tehnologija i društvenih mreža. Naime, djeca danas čine čak trećinu korisnika interneta, što otvara brojne izazove, ali i opasnosti. Također, potrebno je roditeljima jačati svijest i educirati ih o utjecaju komercijalizacije i digitalnog svijeta na djecu.

Također, jedan od problema koji je Brkić istaknuo je i rana seksualizacija djece. Naime, djeca sve ranije dolaze u kontakt sa zabranjenim i opasnim sadržajem, koji potpuno može iskriviti njihovo poimanje seksualnosti. Tako već u ranoj školskoj dobi djeca nerijetko dijele intimne fotografije, potpuno nesvjesni opasnosti kojoj se izlažu te tako upadaju u različite probleme, dok su roditelji većinom potpuno nesvjesni što se s njihovim djetetom događa.

Susret je završio s pitanjima iz publike te aktivnom diskusijom, a organizatori su najavili daljnje aktivnosti na temu podrške obiteljima i djeci u suvremenom društvu.

Hodočašće OFS-a Čitluk u Rim

Magdalena Primorac Kvesić, OFS

Bratstvo Franjevačkog svjetovnog reda iz Čitluka je od 13. do 19. listopada sa svojim duhovnim asistentom fra Mirom Šegom hodočastilo u Rim te još neka mjesta, kao što su Asiz, San Giovanni Rotondo, Gargano i Bari.

13. listopada u popodnevnim satima krenuli smo iz Čitluka prema trajektnoj luci u Splitu, odakle smo se uputili dalje prema Anconi. Po dolasku u luku uslijedio je odlazak u Asiz, rodno mjesto sv. Franje, mjesto u kojem je ovaj svetac napravio veliki zaokret u povijesti kršćanstva. Posjetili smo baziliku sv. Klare, gdje se nalazi njezin grob te crkvu sv. Damjana, gdje je Franjo prvi put čuo poziv da popravi Gospodnju Crkvu, koja se rušila. Posjetili smo i crkvicu Marije Anđeoske, Porcijunkulu, sv. Franji najdraže mjesto.

Nakon boravka u Asizu uputili smo se u Rim, gdje smo boravili nepuna tri dana. U tom prelijepom gradu posjetili smo neke od najpoznatijih talijanskih znamenitosti: Kolosej, Španjolske stube, Rimski forum, Fontanu Trevi, Kalistove katakombe, no nas se najviše dojmio boravak u Vatikanu i audijencija kod pape Franje, koji je održao katehezu ispred bazilike sv. Petra, a ona nas je naprosto oduševila svojom veličanstvenošću. Uz ovu baziliku posjetili smo i ostale tri papinske bazilike – sv. Ivana Lateranskog i sv. Marije Velike te baziliku sv. Pavla izvan zidina. Svete mise smo imali u franjevačkoj bazilici sv. Ante i Papinskom hrvatskom zavodu sv. Jeronima.

Poslije obilaska Rima krenuli smo prema svetištu sv. Padre Pija u San Giovanni Rotondu, gdje smo imali svetu misu u kripti crkve Santa Maria delle Grazie te Put križa u blizini crkve. Svatko je sa svojim prošnjama ostao neko vrijeme u molitvi pred tijelom ovog posebnog sveca, izloženom u zlatnoj kripti ispod nove crkve, uzdajući se u njegov zagovor.

Prije povratka imali smo priliku boraviti i u Garganu, gdje se sv. Mihael arkanđeo ukazao četiri puta te u Bariju, gdje smo imali svetu misu u bazilici sv. Nikole, u kojoj se nalazi grob ovoga mnogima omiljenog sveca.

Nakon punih šest dana hodočašća uslijedio je povratak trajektom prema Dubrovniku i dalje prema Čitluku, gdje smo stigli 19. listopada u kasnim večernjim satima, zahvalni Bogu za naše bratsko zajedništvo i za milosti primljene na ovom hodočašću.

Trajni i prvi zavjeti u OFS-u Široki Brijeg

Brat Franjo je i ove godine privukao svojom karizmom šestero braće i sestara koji su svoju trajnu vjernost obećali pred Gospodinom. To su: Ivanka Brekalo, Snježana Lasić, Jozo Mandić, Monika Penavić, Jure Škegro i Karlo Vukoja.
Sestra Verica Kovačić dala je svoje prve zavjete.

Svetu misu slavio je fra Dane Karačić, duhovni asistent bratstva koji je u ime Crkve potvrdio obećanja kandidata. Ministra Dragana Lasić primila je braću i sestre u bratstvo.
Geslo događaja „Naprotiv, tko hoće da među vama bude najveći, neka vam bude poslužitelj! I tko hoće da među vama bude prvi, neka bude svima sluga" oslikava u potpunosti Franjin stav prema bratu čovjeku, čega se između ostalog, dotaknuo i fra Dane.
Nakon svečane mise u 11 h i fotografiranja, bratski smo se družili ispred crkve uz skromni zalogaj.
Našoj braći i sestrama želimo mir i ustrajnost na njihovom franjevačkom putu.

Duhovna „generalka“

Josipa Glavina, OFS

U crkvi svetog Ante na Humcu, u organizaciji OFS -a Humac, 30. studenog, održana je duhovna obnova za žene, od ranije poznata kao Generalka duše.
Ovaj već ustaljeni događaj, treću godinu zaredom uoči došašća, okupio je preko 600 žena iz cijele Hercegovine. Kao i prijašnjih godina, bilo je organizirano i čuvanje djece, pomogli su humački framaši.
Susret je započeo pozdravom organizatora te molitvom.
Prvi na redu od predavača bio je fra Slaven Brekalo, koji je svojim upečatljivim nagovorom jasno dao do znanja kako smo pozvane prepustiti Bogu naše živote, svakodnevno raditi na našim odnosima s ljubavlju, a ne kontrolom. Nakon fra Slavena obratila nam se psihologinja Nikolina Essert, koja je imala zanimljivo predavanje na temu ljubavi, odnosa, prema sebi i drugima.
Treća po redu bila je s. Matija Pačar, koja je započela predavanje na najbolji mogući način, molitvom krunice Božanskog milosrđa. U svojem predavanju dotakla se običnosti naših zvanja, naših poslanja kao žene, majke, domaćice i svega onoga što jesmo. Zapravo, naglasak je na tome da je svetost u svakodnevici, u onim običnim danima koji nam ponekad izgledaju frustrirajuće.
Uslijedila je pauza uz ukusnu zakusku koju su nam pripremili vrijedni članovi OFS -a Humac, kako bi se mogli okrijepiti i pripremiti na ostatak duhovne obnove.
Za kraj smo mogle poslušati zaista dirljivo svjedočanstvo Tee Perović, supruge i majke četvero djece, koja boluje od neizlječive bolesti. Posvjedočila je o svome životu nakon saznanja o teškoj bolesti, o izljevu Božjeg milosrđa u trenutku kada je prihvatila tako tešku dijagnozu te o potpunoj promjeni života. Vjerujem da smo svi mi prisutni mogli osjetiti istinsku radost nošenja križa ove žene, bez obzira na njegovu težinu. Tea je svojim svjedočanstvom ostavila jak dojam i na srce nam stavila osjećaj zahvalnosti i Božje ljubavi.
Duhovna obnova završila je na najuzvišeniji način, slavljenjem svete mise te klanjanjem pred Presvetim, koje je predvodio fra Ivan Slišković.
U ovo vrijeme došašća, kada većina žena biva opterećena raznim kućanskim poslovima i pripremama za Božić, uistinu je potrebna ovakva duhovna priprava, da nahranimo naše duše onim što je najbitnije.
Vjerujem da su i ove godine u Generalci duše sve žene mogle pronaći nešto za sebe, neku riječ koja će posijana u njihovo srce izroditi divnim plodovima.

Primamo upravo kada dajemo

Dragana Lasić, OFS

Na spomendan bl. Carla Acutisa, koji je jako štovao sv. Franju, naše bratstvo u zajedništvu s Framom organiziralo je humanitarnu akciju pod geslom *Primamo upravo kada dajemo*. Inicijativa humanitarne akcije potječe od Nacionalnih vijeća OFS-a i Frame. Nakon potresnih vijesti unatrag nekoliko dana te brojnih humanitarnih akcija, naš grad, bratstvo i mladi još jedanput su pokazali da imaju sućutno srce prema onima koji su u potrebi. Naše vrijedne trećarice pripremile su ukusne kolače, kavu i čaj, a framaši prigodne citate iz Svetog pisma, zasvirali smo i zapjevali. U podne smo zastali na trenutak i pozdravili Gospu. Gospodin se pobrinuo da nam dan bude uistinu lijep – vedro nebo, sunce, naši osmijesi i radost. Zanimljivo je i da su nas posjetili i veterani Domovinskog rata iz Pleternice, koji su na svom putovanju Hercegovinom obišli i naš grad.
Sav prilog ide dvjema ustanovama *Marija Naša Nada* i centar *Nova Nada*, koje rade s djecom s poteškoćama u razvoju. Naš Trg je bio i prepun male dječice, koja su dodatno uljepšala dan. Samo možemo reći *Bogu hvala, učinili smo samo ono što smo bili dužni učiniti.* Do idućeg druženja svima želimo mir i svako dobro!

Izvor: JABUKA.TV

fra Fabijan Kordić (1890. – 1945.)

Lucijana Kožul, Vicepostulatura

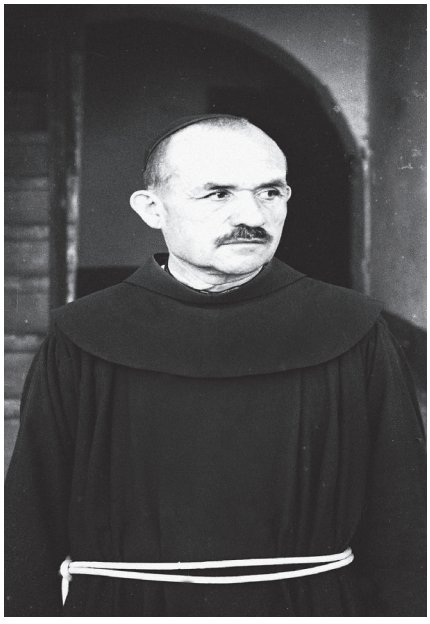

Fra Fabijan Kordić, brat laik, rođen je 14. ožujka 1890. u selu Grljevićima, koji su do 1919. pripadali župi sv. Franje Asiškog u Rasnu. U toj crkvi kršten je pod imenom Jozo. Roditelji su mu bili Mate i Anđa rođ. Ćosić.

U Rasnu je završio četverogodišnju pučku školu. Kao sedamnaestogodišnji mladić obukao je franjevački habit. Godinu kušnje završio je u Zadru i nakon položenih jednostavnih zavjeta, vratio se u Hercegovačku franjevačku provinciju. U Mostaru je do 1919. službovao kao krojač i vrtlar. Od 1919. pa sve do svoje smrti 1945. bio je na Širokom Brijegu.

Kao sakristan dnevno je služio svete mise svećenicima po samostanima u Mostaru i kasnije na Širokom Brijegu. Fra Fabijan je po zanimanju bio krojač, koji se u tom poslu s vremenom razvio u pravoga majstora visokih kvaliteta. U taj zanat uveo je i fra Bonu Andačića, mlađeg brata laika.

U opasnim danima partizanskog divljanja i ubijanja sklonio se početkom veljače 1945. sa sedmoricom braće u mlinicu na rijeci Lištici, tražeći zaštitu u tom skloništu. Nakon ubojstva dvanaestorice fratara 7. veljače na Širokom Brijegu vratio se s ostalima sljedeći dan u franjevački samostan. Istog jutra njih osmorica odvedeni su pod strogom stražom iz samostana. Za grobove im se ne zna, osim za fra Melhiora Prlića, čije je tijelo identificirano u Zagvozdu.

U knjizi *Istina o ubijenoj gimnaziji* učenici koji su pohađali Franjevačku gimnaziju na Širokom Brijegu svjedoče i o fra Fabijanu, pa ćemo spomenuti neke zanimljivije.

„Dobro sam ga poznavao. Kad sam došao na Široki Brijeg, on je bio tu. Bio je priprost i pobožan, te bi se mi zapitali zašto on toliko moli i kruniča, pa bi netko rekao da je to stoga što on misu ne govori, pa hoće da nadoknadi, i da se i tako može Bogu služiti. Bio je krojač i šivao je habite. Bio je sklon sušici, te je poslan fra Bono da svrši taj obrt, dakako, svršio je i izvanredno krojio habite, a fra Fabijan je tada prestao krojiti i šiti, eventualno bi nekome nešto zakrpio, ali ne mnogo. Više je bio zauzet baščom." (V.Dg)

„Ja danas prvi put čujem da je bio vrtlar. On je za moje vrijeme bio sakristan. Svaki svećenik je imao svoga *služimisu,* a kada bi koji došao na oltar, on bi trčao tražiti *služimisu*, što mu nikada ne bi bilo teško, pa da je bilo i 50 puta iz crkve u sjemenište. U crkvi je održavao red i čistoću. Kitio bi ju s cvijećem kao neka časna sestra. Uoči Velike Gospe, on bi od jednog kraja do drugog posuo karbit i zapalio, što je s Lištice bilo privlačno gledati." (B.Mi)

Fra Fabijan je bio jedan od neprimijećenih članova franjevačke zajednice, ponizan i ni po čemu se nije previše isticao. U nju je stupio kao tercijar i u njoj ostao kao brat laik do svršetka života. Ubijen je iz mržnje prema vjeri u 55. godini života.

Kršteni:

Nika Gagro, četvrto dijete u obitelji Darija i Lucijane Gagro, krštena je 13. 7. 2024. u župi Krista Kralja u Čitluku. Lucijana je članica OFS-a Čitluk.

Ana Bušić je treće dijete u obitelji Marijane i Željka Bušića, člana OFS-a Mostar. Rođena je 22. kolovoza 2024., a krstio ju je 26. listopada 2024. don Ivan Martić u crkvi sv. Ivana apostola i evanđelista u Mostaru.

Vjenčani:

Monika Drežnjak i **Teo Tomić**, član mostarskog bratstva OFS-a, sklopili su sakrament braka 25. listopada 2024. godine. Misno slavlje i obred vjenčanja u franjevačkoj crkvi sv. Petra i Pavla u Mostaru predvodio je fra Fran Ćorić.

Naši pokojnici:

SMILJANA GLAVAŠ

Naša sestra rođena je 1935. U bratstvo je primljena 6. 6. 1982., a trajne zavjete dala je 7. 6. 1983. godine.
Blago je u Gospodinu preminula 26. 9. 1924. godine u 89. godini života. Bogu je darovala jedno duhovno zvanje. Njezina kći, s. Nera Glavaš je školska sestra franjevka.
Ostali smo bez svoje uzorne trećarice. Neka joj sv. Franjo, po zagovoru Blažene Djevice Marije izmoli vječnu nagradu kod Gospodina, u kojega se toliko pouzdavala!

Pokoj vječni daruj joj, Gospodine!

Kronika događanja u mjesnim bratstvima Franjevačkog svjetovnog reda Hercegovine

4. 10. **OFS Gradnići:** Proslava svetkovine sv. Franje, ulazak članova u novicijat, prvi i trajni zavjeti; **OFS Međugorje**: Proslavili smo blagdan sv. Franje s Framom i našim fratrima i časnim sestrama. Uz uobičajeno druženje imali smo i kviz između Frame i OFS-a o poznavanju života i djelovanja sv. Franje.

6. 10. **OFS Gradnići:** Humanitarna akcija OFS-a i Frame.

7. 10. **OFS Ružići:** Zabavni susret s Framom; **OFS Tomislavgrad**: Odazvali smo se pozivu generalnog ministra Reda na molitvu i post za mir u svijetu; molitveni susret s framašima

7. i 8. 10. **OFS Gradnići:** Zajednička akcija pomoći poplavljenim područjima u Konjicu.

8. 10. **OFS Čerin:** O listopadskoj pobožnosti, spomendanu sv. starca Šimuna i humanitarnoj akciji govorila je ministra Sanda; **OFS Čitluk:** Rad po skupinama; **OFS Humac:** Formacija - simpatizeri i novicijat. Održan je zajednički susret formacije, upoznavanje novih članova, planiranje rada kroz ostatak godine, osvrt na pitanja Što je OFS, kako funkcionira formacija, koje su specifičnosti; **OFS Međugorje:** Temu *Gospodin mi dade braću,* o prvoj Franjinoj braći, pripremio naš duhovnik fra Zvonimir Pavičić; **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka (tema *Franjino obraćenje*).

9. 10. **OFS Široki Brijeg:** Sastanak 1. skupine početne formacije – 13. članak *Pravila*; **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane).

10. – 13. 10. **OFS Gradnići**: Trodnevni duhovni program u našoj župi.

11. 10. **OFS Posušje**: Susret početne formacije.

12. 10. **OFS Kočerin**: Odlazak na Podbrdo s framašima; **OFS Široki Brijeg**: Nacionalna humanitarna akcija Frame i OFS-a, priprema i prodaja kolača.

13. 10. Prvi seminar za članove vijeća i duhovne asistente mjesnih bratstava OFS-a na Humcu (molitva, predavanje *Prostorno i vremensko djelovanje OFS-a*, rad po skupinama, plenum i druženje; gost predavač fra Zvonimir Batista) – **OFS Drinovci, Gradnići, Humac, Kočerin, Međugorje, Mostar, Posušje, Posuški Gradac, Široki Brijeg, Tomislavgrad**

13. – 19. 10. **OFS Čitluk**: Hodočašće bratstva u Rim.

14. 10. **OFS Mostar**: Susret novaka.

15. 10. **OFS Čerin**: Ministra Sanda obradila 7. temu trajne formacije; **OFS Humac**: Mjesečni susret – Rad po skupinama prema pitanjima o životu u bratstvu, međuodnosima, koliko dajemo, kako nas drugi vide, jesmo li prepoznatljivi u svojoj okolini, što bi osnažilo i povezalo naše bratstvo; **OFS Međugorje:** Molitveni susret na Podbrdu: **OFS Široki Brijeg**: Sveta misa za pok. članove OFS-a.

16. 10. **OFS Mostar**: Susret simpatizera; **OFS Tomislavgrad**: Mjesečni susret bratstva.

17. 10. **OFS Gradnići**: Tjedni susret bratstva - molitveni susret: krunica, sv. misa, klanjanje Isusu u Presvetom Oltarskom Sakramentu, časoslov, *Lectio Divina;* **OFS Veljac**i: Tjedni susret bratstva (krunica, časoslov).

18. 10. **OFS Međugorje**: Povodom 800. obljetnice rana sv. Franje sudjelovali smo u čašćenju relikvija i prigodnom programu na Humcu; **OFS Tomislavgrad:** Susret simpatizera (tema I*sus Krist i njegova Crkva*).

19. 10. **OFS Drinovci:** Susret simpatizera: tema *Franjino djelovanje i traženje*, animirala učiteljica formacije; **OFS Tomislavgrad**: Sudjelovanje na đakonskom ređenju u Mostaru našeg župljanina fra Josipa Stanića i fra Antonija Petrica, koji je kod nas na službi. Za vrijeme svete mise imali smo primanje brata Vidoslava Matića, a Frama primanja i obećanja.

20. 10. **OFS Čerin**: Primanja i obećanja Frame, zajednički susret i druženje; **OFS Drinovci**: Mjesečna skupština našeg bratstva, tema *Rane sv. Franje*, animirao duhovni asistent fra Dario Galić; **OFS Ružići:** Duhovna obnova s Framom u Međugorju; **OFS Široki Brijeg:** Trajni zavjeti.

21. 10. **OFS Mostar:** Susret trajne formacije; **OFS Ružići:** Mjesečna skupština bratstva, tema *Poziv svjetovnog franjevca na služenje u bratstvu*; **OFS Tomislavgrad:** Predmolili krunicu na Radio Mariji BiH.

22. 10. **OFS Čitluk**: Svjedočanstvo sestara koje su bile na hodočašću sv. Jakovu u Santiago de Compostelu; **OFS Humac**: Molitveni susret i druženje uz razgovor; **OFS Međugorje**: Molitveni susret; **OFS Posušje:** Susret za novake i sestre s privremenim zavjetima.

23. 10. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane) te obrada teme *Poziv na obraćenje i svetost svjetovnih franjevaca*, koju je pripremila Marija Dilber.

24. 10. **OFS Posuški Gradac**: Pastoralno-bratski pohod Područnog vijeća.

27. 10. *XVI. Nacionalno hodočašće OFS-a u Kraljevu Sutjesku i proslava blagdana kraljice Katarine Kotromanić* (**OFS Humac, Međugorje, Široki Brijeg, Tomislavgrad**). OFS Široki Brijeg i Tomislavgrad posjetili klarise u Brestovskom.

28. 10. **OFS Mostar**: Molitveni susret.

29. 10. **OFS Čerin**: Susret su vodile naše sestre Mladenka Barbarić kao vodič hodočasnika u Međugorju, a Maria Mandić je svjedočila kao hodočasnica koja je ostala ovdje živjeti; **OFS Čitluk:** Molitveni susret; **OFS Gradnići**: Bratski i pastoralni pohod Područnog vijeća; **OFS Međugorje**: Gost predavač fra Alojzije Slavko Anđelić, tema susreta *Prva braća sv. Franje*; **OFS Posušje:** Posjet najstarijoj članici bratstva Ivi Penava Nininici, koja je napunila 101. godinu. **OFS Ružići:** Bratski pohod OFS-u Humac. Sveta misa i druženje; **OFS Tomislavgrad**: Susret novaka (tema *Franjino djelovanje i traženje*); **OFS Vitina**: Susret sa susjednim bratstvima na Humcu.

30. 10. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane).

31. 10. **OFS Tomislavgrad**: Cjelonoćno klanjanje pred Presvetim (članovi bratstva bili su na straži); **OFS Veljaci**: Tjedni susret bratstva – fra Ante Kelava. Tema: *Ispovijed*.

2. 11. **OFS Tomislavgrad**: Duhovna obnova za župu u organizaciji OFS Tomislavgrad, gosti don Josip Radić, majka Jozefina i bend *Omnia Deo*.

4. 11. **OFS Široki Brijeg**: Sv. misa za pokojne članove OFS-a.

4. 11. **OFS Kočerin**: Mjesečna skupština bratstva; **OFS Međugorje, OFS Široki Brijeg**: Započinjemo jednu od pet Franjinih korizmi – Od blagdana Svih svetih do Božića bratstvo se kroz molitvu, post, pokoru i djela milosrđa priprema za blagdan Božića. **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva – tema: *Blaženstva*.

5. 11. **OFS Čerin**: Dijalog o temi *Poziv svjetovnih franjevaca na služenje u bratstvu*, obradila Lidija Šarac; **OFS Čitluk**: Mjesečni sastanak; **OFS Drinovci**: Sv. misa za sve pokojne Franjevačkog reda; **OFS Humac**:

Gost predavač bila je zaposlenica *Marijinih obroka,* međunarodne organizacije koja danas hrani 2,4 milijuna djece svaki dan, u 17 država svijeta. Cilj im je da svako dijete dobije bar jedan obrok na mjestu obrazovanja; **OFS Tomislavgrad**: *Lectio Divina* s framašima; **OFS Međugorje**: Gost predavač fra Ivan Hrkać, tema *Poziv svjetovnih franjevaca na služenje u bratstvu*; **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni susret bratstva, sv. misa za sve pokojne Franjevačkog reda. Ministra OFS-a Tomislavgrad i nac. tajnica Marija Dilber održala predavanje trajne formacije na temu *Poziv svjetovnih franjevaca na služenje u bratstvu*; **OFS Vitina**: Pohod Područnog vijeća.

6. 11. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane).

7. 11. **OFS Veljaci**: Tjedni susret bratstva – krunica, časoslov.

8. 11. **OFS Široki Brijeg**: Susret trećara i framaša s mjesnim biskupom Petrom Palićem u sklopu njegova pohoda našoj župi.

8. – 10. 11. *Područni seminar trajne formacije u Bijelom Polju* (**OFS Međugorje, Kočerin, Posuški Gradac, Široki Brijeg, Tomislavgrad**).

9. 11. **OFS Posušje**: Karitativna akcija s framašima – Čistili kuću jednom potrebitom župljaninu.

10. 11. **OFS Drinovci**: Mjesečna skupština bratstva: *Mučeništvo sv. Franje* – animirao duhovni asistent fra Dario Galić; **OFS Tomislavgrad**: Nacionalna humanitarna akcija Frame i OFS-a, priprema i prodaja kolača.

11. 11. **OFS Mostar:** Susret novaka; **OFS Ružići**: Mjesečni sastanak bratstva; **OFS Široki Brijeg**: Bratski pohod Dobrkovićima povodom trodnevnice u čast sv. Nikoli Taveliću.

12. 11. **OFS Čerin**: Naše sestre Zlata Bevanda, Ružica Martinac i Marijana Barbarić prenijele su nam dojmove sa seminara trajne formacije u Bijelom Polju; **OFS Čitluk**: Gost predavač fra Andrija Majić; **OFS Gradnići**: Zajednički susret u bratstvu Čitluk, gost predavač fra Andrija Majić. Tema: *Sv. Nikola Tavelić*; **OFS Humac**: Susret formacije i razgovor sa novacima. Simpatizeri – detaljnije o pozivu, franjevaštvu, početak obrađivanja životopisa, Franjino djetinjstvo. Novaci – razgovor s novacima prije davanja privremenih i trajnih zavjeta; **OFS Međugorje**: Molitveni susret i druženje; **OFS Vitina**: Misa za pok. članove bratstva.

13. 11. **OFS Mostar**: Susret simpatizera; **OFS Posuški Gradac**: Molitveni susret bratstva; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 1. skupine početne formacije. Obrađena je "Pobudnica sv. Franje", s početka *Pravila*.

14. 11. **OFS Veljaci**: Tjedni susret – fra Željko Grubišić. Tema: *Sv. Elizabeta Ugarska*.

15. 11. **OFS Čerin**: Promocija knjige o +Stipi Čuturi, organizirali Frama i OFS; **OFS Posušje**: Zajednički susret OFS-a i Frame. Gost predavač bio je fra Ivan Landeka mlađi, koji je održao nagovor na temu *Ljubav prema bližnjemu*. Također, prije susreta članovi Vijeća susreli su se s dosadašnjim župnikom, a novoimenovanim biskupom, fra Mladenom Vukšićem te mu u ime bratstva izrazili zahvalnost i uručili prigodan dar.

16. 11. **OFS Humac**: Duhovna obnova s Framom; **OFS Mostar**: Duhovna obnova uoči obreda zavjetovanja u bratstvu.
Kapitul franjevačkih jubileja u povodu 800. obljetnice rana sv. Franje, u zajedništvu s drugim članovima franjevačke obitelji, održan na Širokom Brijegu.

17. 11. **OFS Drinovci**: Blagdan sv. Elizabete Ugarske – sv. misa za pok. trećare; **OFS Međugorje**: Obilježili smo blagdan naše zaštitnice sv. Elizabete Ugarske tako što smo pekli kruh i dijelili ga siromašnima; **OFS Humac**: Sv. Elizabeta Ugarska – dijeljenje kruščića; **OFS Tomislavgrad**: Blagdan sv. Elizabete Ugarske – pripremali smo se moleći trodnevnicu; **OFS Široki Brijeg**: Proslava blagdana sv. Elizabete Ugarske – sv. misa, te procesija sa svijećama u spomen na žrtve Vukovara.

18. 11. **OFS Čitluk**: Prikazivanje filma; **OFS Kočerin**: Molitveni susret; **OFS Mostar**: Susret trajne formacije; **OFS Široki Brijeg**: Bratski pohod trećara Turčinovićima povodom trodnevnice u čast Gospe od zdravlja; **OFS Tomislavgrad**: Predmolili smo krunicu na Radio Mariji BiH.

19. 11. **OFS Gradnići**: Izbori za novo vijeće.

20. 11. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane).

21. 11. **OFS Čitluk**: Primanja i zavjeti; 21. – 23.11. Trodnevnica Kristu Kralju.

23. 11. **OFS Čitluk**: Kuhanje graha za župu; **OFS Ružići**: Misa i klanjanje s framašima.

24. 11. **OFS Humac**: Trajni zavjeti u bratstvu; **OFS Mostar**: Obredi zavjetovanja u bratstvu; **OFS Ružići**: Humanitarna akcija Frame i OFS-a za ustanovu *Mala škola Vareš*.

25. 11. **OFS Mostar**: Molitveni susret; **OFS Ružići**: Mjesečna skupština bratstva; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak 2. skupine početne formacije. Obrađen je 14. članak *Pravila*.

26. 11. **OFS Čerin, Čitluk, Gradnići, Međugorje**: Susret broćanskih trećara u Čerinu; **OFS Humac**: Molitveni susret, zahvala, organizacija volontera za duhovnu obnovu za žene; **OFS Široki Brijeg**: Sastanak privremene formacije. Počeli obrađivati *Opomene* sv. Franje.

27. 11. **OFS Tomislavgrad**: Molitveni susret srijedom (časoslov i mjesečne nakane).

29. 11. **OFS Čitluk**: Molitveni susret; **OFS Tomislavgrad**: Svi sveti Franjevačkog reda – sv. misa za pokojne članove bratstva.

30. 11. **OFS Humac**: Duhovna obnova za žene Generalka duše.

1. 12. **OFS Ružići**: Susret trećara Općine Grude u Ružićima. Krunica, sv. misa, klanjanje i druženje.

2. 12. **OFS Mostar**: Mjesečna skupština bratstva.

3. 12. **OFS Čerin**: Mjesečni sastanak.
OFS Čitluk: Mjesečni susret bratstva; 10. 12. Rad po skupinama; 17. 12. Brdo ukazanja – zahvala Kraljici mira.

5. 12. **OFS Široki Brijeg**: Pohod župi Tihaljina povodom trodnevnice u čast Bezgrješnog začeća BDM. Pridružio nam se OFS Ružići.

6. 12. **OFS Posušje**: Mjesečna skupština bratstva. Održan obred primanja i obnove zavjeta.

7. 12. **OFS Čerin**: Osvrt Anđeline Beljo na naš rad kroz cijelu godinu – nakon toga upriličeno druženje.

8. 12. **OFS Široki Brijeg**: Mjesečni sastanak bratstva.

9. 12. **OFS Posušje**: Slavlje prvih i trajnih zavjeta u bratstvu.

10. 12. **OFS Čerin**: Molitveni susret s nakanama.

OFS Međugorje

Relikvija sv. Franje u Hercegovini

O 800. obljetnici rana sv. Franje na brdu La Verna naši fratri i tisuće vjernika u Hercegovini imali su prigodu častiti relikviju sv. Franje povezanu upravo s njegovim ranama. Naime, relikvija platna kojim je sv. Franjo zavijao svoje rane i koje je natopljeno njegovom krvlju donesena je iz Svetoga Samostana u Asizu u naša tri samostana.
Na Humac, 18. listopada 2024. godine u ime Hrvatske provincije franjevaca konventualaca relikviju je donio fra Zlatko Vlahek, tajnik Provincije. Svečanu svetu misu u 18 h predslavio je humački gvardijan fra Dario Dodig u suslavlju s fra Zlatkom i braćom iz humačkog samostana. Nakon sv. mise brojni vjernici koji su došli ne samo iz Hercegovine, nego i iz bližih dalmatinskih mjesta imali su prigodu častiti relikviju. U zajedničkom obredu čašćenja relikvije razmatrani su tekstovi iz života sv. Franje koje govore o pet rana utisnutim na njegovo tijelo te su pjevane litanije sv. Franje, a nakon toga svatko je mogao osobno doći i dodirnuti relikvijar. Zbog mnoštva vjernika čašćenje relikvije potrajalo je do dugo u noć.
Sutradan, 19. listopada relikvije su donesene u širokobriješki samostan. Svečano misno slavlje u 19 h predslavio je naš provincijal fra Jozo Grbeš u suslavlju sa širokobriješkim

gvardijanom fra Ivanom Marićem, ml., fra Zlatkom Vlahekom te braćom iz širokobriješkog samostanskog područja. U ulaznoj procesiji sudjelovali su framaši, koji su držeći svijeće u ruci od ulaza u crkvu do oltara na taj način dočekali i počastili relikvije Sveca koji i njih oduševljava i koji usmjerava njihove mladenačke korake. Nakon svete mise uslijedio je obred čašćenja relikvije, te su potom svi vjernici imali prigodu i osobno dodirnuti i počastiti relikviju.

U mostarskom samostanu braća i vjernici imali su prigodu častiti relikviju u nedjelju, 20. listopada. Relikvija je bila izložena u crkvi za vrijeme slavlja prijepodnevnih svetih misa, a nakon svake svete mise vjernici su mogli osobno dodirnuti i počastiti relikviju. Središnje misno slavlje u 9 i 30 h, na kojem se okupilo mnoštvo vjernika predslavio je provincijal fra Jozo Grbeš, a misno slavlje u 11 h predslavio je fra Zlatko Vlahek.

Zahvalni smo Gospodinu što je nas i naše vjernike o ovoj 800. obljetnici obdario velikom milošću da možemo častiti relikvije sv. Franje, te iznova pronalaziti snagu da u našem vremenu živimo radost evanđelja i suobličujemo se raspetome Kristu, kako nas uči sv. Franjo.

Izvor: Franjevački samostan i župa Široki Brijeg (Facebook)

Primanje u postulaturu

Nakon što je 9. rujna 2024. započela godina postulature, na svetkovinu sv. oca Franje slavljen je obred primanja kandidata u postulaturu. Za vrijeme svete mise provincijal fra Jozo Grbeš, u prisutnosti odgojitelja postulanata fra Andrije Majića i fra Svetozara Kraljevića, primio je četvoricu kandidata: Ivana Dedića iz župe sv. Ante Padovanskoga – Humac; Matiju Ćorića iz Župe Krista Kralja – Čitluk; Patrika Šuška iz Župe Uznesenja BDM – Široki Brijeg i Vinka Luburića iz Župe sv. Stjepana Prvomučenika – Čerin.
Postulantima želimo mir i ustrajnost u pozivu kojeg su izabrali.
Neka ih na njihovu putu prati zagovor Blažene Djevice Marije, na Nebo uznesene i našeg serafskog oca sv. Franje.

Đakonsko ređenje

U Mostaru, 19. listopada 2024. pod svečanom svetom misom mjesni biskup msgr. Petar Palić sveti red đakonata podijelio je trojici fratara: fra Robertu Cvitanoviću iz Župe sv. Petra i Pavla – Mostar, fra Antoniju Petricu iz Župe Bezgrešnog Začeća BDM – Posušje i fra Josipu Staniću iz Župe sv. Mihovila Arkanđela – Tomislavgrad te dvojici kandidata Mostarsko-duvanjske biskupije: Mati Galiću iz Župe sv. Franje Asiškog - Posuški Gradac i Ivanu Martiću iz Župe sv. Franje Asiškog – Čapljina.
Uz biskupa Petra i oko četrdeset svećenika u koncelebraciji su sudjelovali provincijal fra Jozo Grbeš, apostolski vizitator za Župu Međugorje msgr. Aldo Cavalli te imenovani biskup kotorski msgr. fra Mladen Vukšić.
U liturgijskoj asistenciji sudjelovali su biskupijski bogoslovi te postulanti, novaci i bogoslovi naše Provincije, a tijekom svete mise pjevali su katedralni zbor Marija i zbor Sv. Cecilija iz mostarske Župe sv. Petra i Pavla, kojima je dirigirao don Dragan Filipović, uz orguljsku pratnju g. Drage Solde.

Framafest

Pod geslom *Živim, ali ne više ja, nego živi u meni Krist* (Gal 2,20) održan je Festival duhovne glazbe Franjevačke mladeži – Framafest, 26. listopada 2024. u Mostaru. Ovaj 26. Framafest okupio je 840 framaša iz čak 29 mjesnih bratstava Frame Bosne i Hercegovine te iz jednog bratstva Frame Hrvatske. Program je započeo okupljanjem framaša kod franjevačke crkve i samostana sv. Petra i Pavla. Svetu misu predslavio je fra Jozo Grbeš, provincijal Hercegovačke franjevačke provincije, u koncelebraciji s duhovnim asistentima. Euharistijsko misno slavlje animirao je zbor Frame Hercegovina pod ravnanjem fra Ante Vukoje. Nakon misnog slavlja uslijedio je ručak te pauza. Program se nastavio u Hrvatskom domu Herceg Stjepana Kosače, gdje je započeo natjecateljski dio. Festival je otvorila nacionalna predsjednica Frame BiH Petra Bračić, a obratili su se i fra Jozo Hrkać, nacionalni duhovni asistent Frame te fra Jozo Grbeš. Program kojeg su vodile Sanja Pehar i Zdravka Pišković započeo je izvedbom Frame Kiseljak, koja je prošle godine pobijedila na Framafestu u Sarajevu s pjesmom Mir u tišini. Na ovogodišnjem Framafestu nastupilo je 14 bratstava Frame BiH te jedno bratstvo Frame Hrvatske, a o najboljima je odlučivao tročlani žiri u sastavu: fra Branimir Novokmet, Ivana Zrimšek Šaravanja i Filip Klarić. U revijalnom dijelu nastupio je fra Marin Karačić sa svojim bendom. To je bio trenutak u kojem je svaki framaš pjesmom slavio Gospodina koji nas je i okupio u ovolikom broju u Mostaru. Nagradu za najbolji tekst osvojila je Frama Kiseljak s pjesmom *Put života*, a nagradu za najbolji scenski nastup Frama Dubrava. Treće mjesto pripalo je Frami Nova Bila, koja se predstavila s pjesmom *Gledaš me*. Drugo mjesto osvojila je Frama Kiseljak s pjesmom *Put života*, a prvo mjesto na ovogodišnjem Framafestu pripalo je Frami Međugorje s pjesmom *Svete rane*.

Doša smak svita s crnin petkon

Valjen Isus i Marija, stara i mlada čeljadi! Vako vičen jerbo ovi dana o čeme god se povede razgovor mlađarija vako, a stari nako… Mlađarija misli da smo mi zaostali i jednon nogon u grobu, pa ko će nas išta begenisat, a mi jopet mislimo da će đava odnit ovi svit jerbo sad nije ko kad je bilo u naš vakat. Istina je negdi na pola. Pričerujemo i mi i mlađarija. Uvik reknen da triba obut tuđe opanke undan ga prosudit. Evo šta nan je bivalo ovi dana…

Još je bilo lipo vani, proladno i pirkalo, ali smo se mi zavuljale i sidile prid kućon da nas zubato sunce obađe. Uzodali se šareni kombiji, pa bili, pa plavi. Sidimo mi i pričamo, a kako koji prođe, nami bliže ili dalje, Ruška se pridigne sa stoca i gleja kud će kombi. – Šta ti više izviruješ? Prisiče je Mara. - Glejan šta je danas pa samo ovi kombiji vozaju po selu. - Ajde doznat ćemo dok navrvi kogod. Kad eto ti dice iz škole. Zove ji Ruška, ne mere ona izdurat da ne sazna odma šta je to, okle gužva. Zagraja i svrati malu Antinu. – Šta je ovo, moja Marija, reci ti ovin baban kakva je ovo svrtloga po našemu selu, oklen vliko auta? Mala pogleja niz selo, taman ugleja Perinu nevistu kako nešto jamlja od vozača i koda i ona njemu nešto daje. Pare. Nešto mu plaća… Kad zavika Marija: - Pa dostave, Zara, Sinsej i to… - Kakve bona dostave? – A bona Ruške, crni petak!

I ode mala, briga nje što mi jopet ne znademo ništa. – Kakav sad crni petak? – Aaaaa! Petak trinesti! Čula san ja za to! Smak svita! U kućuuuuu, bižmo u kuću, nesrića će neka!!! – Bona Ruške nije danas 13. datum, kraj je miseca, oklen će danas bit 13.? Penziju davno potrošili! – Je, je, ima čitavo od 13., kad je sridina miseca još se nekako more, vako bi rekla da je kraju, i crkavica i misec! – Ma dašta nego kraju, Ruške smiri se nije danas petak trinesti! – Što undan mala više crni petak!? – Ne znan, zdravlja mi, pričekat ćemo još neće li kogod navrvit da nan rekne šta je.

Začule smo bile Ruškin glas ko iz neke bačve, kadli ona pod stolon, uvukla glavu u kota od masti, sušio se na prizidi, nevista ga oprala, jučer baš klali. – Izađi, Ruške, ozdal, kakva si ti virnica kad viruješ u smak svita na petak trinesti. – Vikali su, prorokuju o tomen svake godine. – Pa šta slišaš gluposti, ajde izlazi ozdal, evo, pitat ćemo Markana.

U tom navrvi Marko Matin sa smjene, momčić počeja radit u otelu ko konobar, sav uredan, ko upis. – Markane, jesi se umorijo, aje sidni malo s nami i reci nan šta je to crni petak. – Oooooo, kukuuu namiiii! Isuuukrste spašavaaaaaj!

Urla Ruška ispod stola, a Marko malo odskoči, pa se pravi da se nije pripa. A kako se neće pripast, kad se čovik ne nada da je manitura ispod stola. Nasmije se Marko i pita: - Ta niste i vi naručivale štogod, vidin da ima sniženja i u apotekama. – A to je ko neko sniženje? – Ja, ja, malo snize robu krajem ovog miseca pa svit pomanita. – A dobro si reka moj Markane, sve pomanitalo. – Sad sam sreo trojicu dostavljača izlaze na glavu cestu iz sela. – Aaaa, dostava vičeš? – Ma ja, svi naručuju priko interneta, vozači vozaju pa domalo eto ih nazad kad gospoji ne bude odgovarao broj naručenih čizama, na primjer. – A, more to tako?! Oće li undan primit nazad? – Hoće, mora, to je pravo potrošača. – Ja, jaaaa!

Klimamo mi Markanu, a nije nam sve baš jasno. – I ja sam se nedavno zezao s dostavom. Didu stigla proteza, a imali broj mog mobitela pa mene gnjavili da preuzmem. – Proteza? Zubi? – Ma ja, nešto mu zubar brusio, zvao ga da dođe, on nije htio nego ko gospodin rekao da pošalju na adresu, čuo od mojih sestara da postoji brza pošta.

Zinile mi sve i ne trepćemo. – Tako, žene, odo se odmorit. Uživajte na suncu!

Ode Markan, mi još nako stojimo zi-

nute. – Posla mu zubar protezu brzon pošton?! Pita Mara i ne sklanja pogled uprt neđe isprid nje. – Tako viče Marko, odgovara Manda isto tako zabuljena. – I viče da je u apoteki sniženo svaštaaa, izađe Ruška ispod stola brez kotla na glavi i gleja isto negdi daleko ko ove dvi, ja prikidan to njiovo nevirovanje: - A vidiš ti njiovog dida, ko beg, dostavite mi zube po dostavljaču. – A brte manitiji toji zubar što mu ji je posla. – Ajde, šta udi, ako je već sve proba i vidijo šta mu triba izbrusit, popravijo i vratijo mu nazad. – Pametan je Iko, ne bi mu ni ja slazila u čaršiju sebet probe. – Ajde, kako je Verunika tila sebi zube brez ikakve mire. – Ajde, kako će tako, jesu li joj spadali? – Ahahahaa, dašta su! Verunika jače kine, a zubi priko kuće zviznu u sudoper. – A di će jamljat protezu brez mire kad ima zubara koji to lipo urade. – Ma ko da je ona bila u zubara, moja Mare. – Dakako će imat protezu? – Jamila od pokojne komšinice. – U zaboga, di će to?! Uhuhuhuhu, jadna ti san! – Vako ti je bilo: Umrla pokojna Ivka. Eto ti Verunike ko brez duše. Zapuvana taka izmolila, poškropila Ivku, ko malo će sist, neće vrlo smetat, i sid, sid... Bilo je još naroda, a ona sve ispraća pogledon, ne miče s klupe, kad se sve raščistilo upita ona najmlađu nevistu: Čuješ, Anee, jesu li joj ostali zubi da ji meni dadnete. A toja Ana bila iz gospocke kuće, ozdal iz Mostara, ta će, dite se šokiralo, nije je ni razumila, pa ponavlja: Šta bi Vi uzeli? Zube? Čije pobogu zube? Kako Verunika reče pokojne Ivke, nevista se sva strese, zakolača očima, iz ruke joj sklaprtaju sudi što je ponila sa stolova. Ukućani se lecnuše, šta je bilo. Zacrvenila se Verunika, al dobra je neva, ne tide reć na glas, nego slaga da se podapela i ko sve je u redu, dok su se svi smirili. Neva jopet k Veruniki: - A šta biste Vi sa zubima pokojne Ivke? Za šta Vam trebaju? – Pa metila bi ji sebi. Za žvakanje, neve moja, znaš da je to nami nezgodno, a pokojna Ivka uvik vikala kako joj je zgodno otkad ima novu protezu. Sažali se nevista, te sve dobro dezinficira i ode Verunika s Ivkinin zubiman. Jesu joj klapali, al brige nje. – Ajde, Bože mi oprosti, je li još rekla: nekom smrkne drugom svane, ahahahahaa! – E, svašta ti ćeš u našeme selu, majko moja! – Šuti Ruške, ima ji koji mire u zubara i po pešest puta iđu na probu, donesu kući i proteza ne valja. – Ta je li pokojni Ikan, radijo u Njemačkoj, tijo kupit ženi naaajbolje zube. Ona jadna ode na pregled, pa na mirenje, pa jopet na probu i donila ji kući, al ne mere! Žuljali je, ne mere jist š njiman. Krivo Anki, Ikan platija zube, a njoj ne pašu, drž-ne daj... Ikan će ti jedan dan š njiman kroz prozor, kad ne valjadu baci. Viče Anka: - Kuš bacat, jooook, ostavi u vitrinu možda će nekome od dice valjat, skupo si ji platijo, moj Iko, da ji sad bacimo. Zamotaj u maramicu i u vitrinu. Vako skupe zube ne dan! I stojali toji zubi tako u vitrini ko da će ji neko jamit, Bože mi oprosti, kad su nji dvoje umrli dica bacila, dašta će od nji. – E, svašta ti ćeš, majko moja. Vidi narod puno jada s tojin zubalon. – A vidi jada i sa svojon pameti. – Ma ja, undan, ništa od naručivanja dostave naši likova? – Eno još jednog dostavljača. Mani der mu nek pokupi sve recepte i ponese u apoteku. - Ajde, maši mu!

Gura Manda Rušku, i zdravlja mi, stala Ruška mavat, svraća čovika, ta svakako se voza, šta mu je potrat recepte u čaršiju do prve apoteke, a mi ćemo ko svicke gospođe sutra platit na kućnoj antresi kad dostavljač navrvi jopet u naše selo.

Vaša Boška

**Ta vidješe oči moje spasenje tvoje,
koje si pripravio pred licem svih naroda:
svjetlost na prosvjetljenje naroda,
slavu puka svoga izraelskoga.**

Lk 2, 30-32